

LETRA

HELSINGIN FLAMENCOYHDISTYKSEN JÄSENLEHTI

3/97

TAMPEREEN FLAMENCOVIIKKO

teemana cafés cantantes

PEÑA AVASI PEÑAN

tulossa:

Manolo Sanlúcar Savoyhin!

LETRA

Helsingin Flamencoyhdistys ry:n jäsenlehti

päätoimittaja

KATJA LINDROOS

taitto

NIINA MATTSSON

tämän numeron kirjoittajat

TERESA ACKALÍN, EMILIA AHO, ERIKA ALAJÄRVI,
IRJA KAJANDER, EIJJA-LIISA LINNAPUOMI-KANERVA,
KAARI MARTIN, RITVA RAUTAVAARA, PETTERI SAARINEN,
MILENA URMAS, LAURA VILHONEN

YHDISTYKSEN PUHELINNUMERO 0422 - 332 337

Hallitus

vuonna 1997

puheenjohtaja

ERIKKA ALAJÄRVI

Saariniemenkatu 6 A 2, 00530 HELSINKI, puh. 736 630

1. Varapuheenjohtaja

KATJA LINDROOS

Franzéninkatu 3 B 64, 00500 HELSINKI, puh. & fax 761 476

2. Varapuheenjohtaja

PETTERI SAARINEN

Oksasenkatu 4 B A 2, 00100 HELSINKI, puh. 4056 0040

sihteeri

TERESA ACKALÍN

Rauhankatu 2 a C 52, 00170 HELSINKI, puh. 6213 505

taloudenhoitaja

EIJJA-LIISA LINNAPUOMI-KANERVA

Hollantilaisentie 3 as. 6, 00330 HELSINKI, puh. 482 970

tiedottaja

KAARI MARTIN

Kartanonkaari 31, 00410 HELSINKI, puh. 050-5630 144

varajäsenet:

NIINA MATTSSON

Liuskekuja 12 B 15, 00710 HELSINKI, puh. 3506 481

JOUNI MERILÄINEN

Ranckenintie 10, 00920 HELSINKI, puh. 309 200

MILENA URMAS

Mannerheimintie 25 A 6, 00250 HELSINKI, puh. 050-522 9069

flamenco ☺

¡HOLA!

Nyt on siis yhdistyksen unelma toteutunut. **Peña Flamenco de Helsingin** avajaiset pidettiin 6.6. ja vaikka sää oli mitä upein terassisää, eksyi Svenska Teaternin kellariin kiittävästi jäseniä ja heidän ystäviään. Ennen kuin oltiin edes niin pitkällä, vaati se jäsenistöltä ja varsinkin hallitukselta aikamoisia voimannostuksia, kun tilaa siivottiin ja maalattiin. Hallituksen erityiskiitokset haluan esittää tässä kaikille innokkaille ja talkoohenkisille jäsenille, erityisesti Anu Alltille ja Auli Kaartiselle.

Paljon on vielä puutteita ja tekemistä, mutta vähitellen saamme kaiken kuntoon. Otamme mielellämme vastaan jäsenistöltä palautetta ja toiveita tilan suhteen ja toteutamme ne, mikäli ne ovat mahdollisuuksien ja rahavarojen puitteissa. Penassa on kaksi studiota, joita voi vuokrata opetustai treeni-tarkoitukseen, niistä tarkemmin toisaalla Letrassa.

Ja sitten Tampere!!! En tiedä, mitä tamperelaiset voivat keksiä ensi vuonna, että tämä viikko ylittyisi. Kaikki on mennyt nappiin. Kiitokset mm. Annalle (Haaranen) ja Markulle (Huotari), vain parhaiten tuntemani mainitakseni. Ainakin allekirjoittanut nautti suunnattomasti kaikesta viikon varrella tapahtuneesta. Eivätkä alkuviiikon pienet ukkoskuurot iltarientoja haitanneet. Manuelakin oppi viikon aikana, miten meitä tulee opettaa ja voi sitä karismaa, joka hänestä säteilee.

Flamencobuumi vain jatkaa! Chencho ja Eva ryhmineen ovat jo esiintyneet Savoyssa ja lokakuun 5 p:nä on siellä yhdistyksen oma koreografianäytös sekä saman viikon perjantaina Manolo Sanlúcarin konsertti. Raul Mannolalla ja Córdoba Moralla on levynjulkistamiskiertue syksyn kuluessa.

Eija-Liisa Linnapuomi-Kanerva

Haluaako tuttuasi liittyä HELSINGIN FLAMENCOYHDISTYKSEEN? Yhdistyksen jäsen (= jäsenmaksunsa maksanut) saa neljästi vuodessa ilmestyvän Letran ja 20-50% alennuksen kaikista yhdistyksen järjestämistä tapahtumista. Vuosimaksu on 80 mk, kerran maksettava liittymismaksu 50 mk.

Jäseneksi liittyminen: Maksa 130mk yhdistyksen tilille Merita Hakaniemi 206518-21707. Kirjoita kuittiin nimesi, osoitteesi ja kotipaikkasi (jos muu kuin osoitteesi). Maksaessasi automaattilla muista kirjoittaa osoitteesi tiedotuksia-kohtaan. Voit varmistaa jäsenyytesi soittamalla taloudenhoitaja Eija-Liisa Linnapuomi-Kanervalle noin kuukausi maksutapahtuman jälkeen.

PEÑA SAI OMAN PEÑANSA

Jo pitkään ovat Helsingin Flamencoyhdistyksen hallitukset haaveilleet omasta tilasta, joka todella saisi flamencot aktiivisina liikkeelle ja jossa treenaaminen ja korkeatasoinen opetus saavuttaisivat kenet tahansa flamencon harrastajan. Vihdoin tänä keväänä unelma kävi toteen. Talvella pidetty Helsingin Flamencofestivaali oli sellainen menestys, että saatoimme rauhallisin mielin ryhtyä etsimään tilaehdokkaita. Pian löytyikin sopivalta tuntuva remonttimiehen unelma Svenska Teaternin kellarista, aivan keskeltä kaupunkia.

UMO, joka oli edellinen vuokralainen, oli jättänyt tilan siistiin kuntoon, mutta muodonmuutos kahdeksi flamenco-saliksi vaati pientä remonttia. Talkookutsut lähtivät kaikille

yhdistyksen jäsenille, mutta missä olivat ne noin 320 innokasta siivoojajäsentä räätien kanssa? Siivoustalkoissa saimme tilan tyhjäksi ja seuraavien viikkojen aikana alkoi siitä muotoutua tanssitalo: pesimme, maalasimme, teetimme lattiat ja peilit ja taas pesimme. Koko remonttirumban onnistumisesta saamme kiittää Anu Alltia, jonka avustuksella suunnittelimme tilan ja toteutimme suunnitelmat. Lämmin kiitos Sinulle!

Yhdistys vietti kevätkuulansa ja samalla peñan avajaiset perjantaina, 6.6., ja uutta salia tuli katsastamaan mukavasti porukkaa. Bailattiin sevillanasta, ja sekä allekirjoittaneen että Katja Lindroosin oppilasryhmät esiintyivät. Katja pyöritti itsekin alegriaksen tahdissa.

Toiminta peñassa alkoi kuitenkin jo ennen avajaisia. Ensimmäiset opetustunnit pidettiin 2.6., ja tähän mennessä on iso sali ollut jo monen tiiviskurssilaisen ahkerassa käytössä. Kesän loppuun mennessä pienikin sali on valmis, ja silloin yhä useammat pääsevät tunneille. Ideanahan on, että kuka tahansa flamenco-opettaja saa vuokrata yhdistykseltä saleja opetuskäyttöön. Näillä näkymin syksyllä aloittavat ainakin Anna Nünimäki, Hannele Tuomipuu, Katja Lindroos ja Erika Alajärvi. Pyrimme luomaan peñastamme Helsingin Amor de Diosin, joka tarjoaa tasokasta ja monipuolista opetusta kaikille halukkaille. Mutta innokkaita treenajiaakaan ei ole unohtettu: molempia saleja saa vapaasti vuokrata edulliseen hintaan, (ks. vieressä).

Haave omasta tilasta on siis vihdoin toteutunut. Yhdistyksen, hallituksen ja omasta puolestani haluan kiittää Erikaa ja Eija-Liisaa, jotka yöuniaa uhmaten remontoivat ja hoisivat muita tärkeitä asioita enemmän kuin kukaan muu. *Muchisimas Gracias!*

Milena Urmas

Nyt treenaamaan uuteen Peñaan!

Sillä helpommaksi ja mukavammaksi hommia ei voi mennä! Varaa saliaika yhdistyksen puhelinnumeron 0422-332 337 kautta Teresa Aekallinilta, sovi ovenmista ja sulkeamisista - ja eikun lähtölempaan (kitaristit eivät ehkä ninkään paljon hikoile, mutta ovat yhtä lailla tervetulleita harjoittelemaan).

Peñan iso sali maksaa 40 mk treenajille, ja pieni sali 20 mk. Opetuskäyttöön hinnat ovat kalliimmat, 70 mk ja 35 mk. Treenaajat voivat päästä salille myös ILMAI-SEKSI siivousta vastaan. Peñamme viihtyvyys tarvitsee ripeitä käsiä, jotka imuroivat, möppäävät lattiat, tyhjentävät roskakset ja siivoavat vessat. Ilmoittaudu jollekin hallituksen jäsenelle, jos olet kiinnostunut!

Tehkäämme Peñastamme oikea flamencon meikka!

C

SEVILLANAS-ILTA

12.9. Flamenco-Shopissa
tiedustelut puh.680 1181
esityksiä!

C

A

Helsingin Flamencoyhdistyksen

PEÑA-ILTA

la 20.9. klo.20 alkaen
Pohjoisespa 2
esityksiä!

A

L

L

FLAMENCOKOREOGRAFIEN ILTA

flamencon historiaa helsinkiläisten flamenco-opettajien silmin
su 5.10. klo 19 Savoy-teatterissa
liput 70 mk/ 60 mk syyskuusta lähtien
Helsingin Flamencoyhdistyksestä ja Savoy-teatterista

E

E

N

MANOLO SANLUCAR -TRIO

pe 10.10 klo 19 Savoy-teatterissa
liput 160 mk Lippupalvelusta ja Flamenco-Shopista

N

D

CORDOBA MORA

RAUL MANNOLAN uuden levyn julkistamiskiertue
mukana córdobalaiset tanssijat
ANTONIO ALCAZAR ja VICTORIA PALACIOS

D

A

pääkaupunkiseutu:

16.10. Martinus-sali
21.10. Malmitalo
26.10 Valkoinen sali

A

R

muu Suomi:

11.10. Jyväskylä
12.10. Lappeenranta
14.10. Oulu
15.10. Tampere
18.10. Turku

R

I

Viro:

24.10. Tallinna

I

O

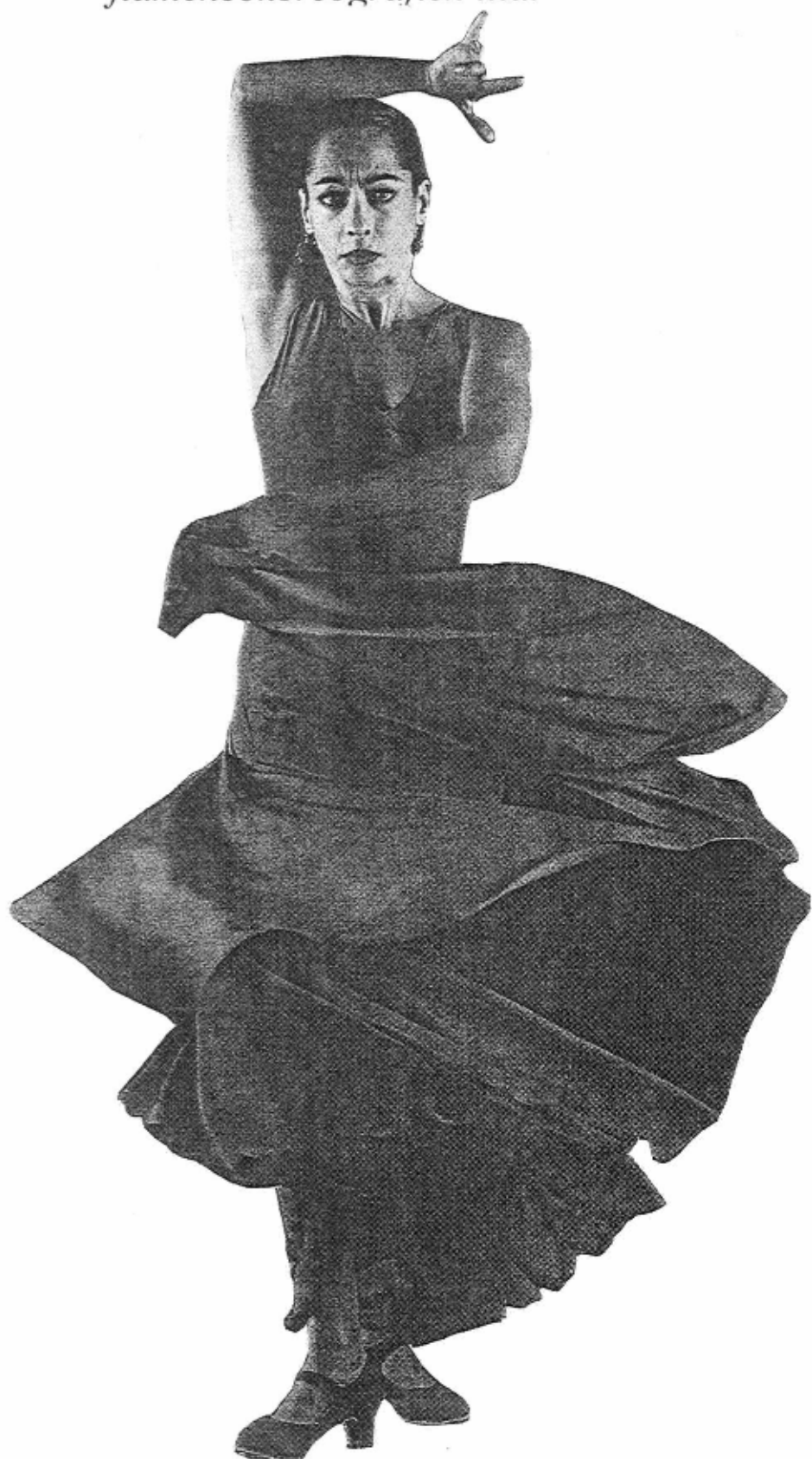
FATEN ALI MUNGER

Yhdysvalloista
opettaa Turussa 14.-16.11.
tiedustelut Annika Hakala, p. 02-2532 088

O

Flamencokoreografien ilta

Sunnuntaina 5.10. Savoy-teatterissa järjestetään helsinkiläisten flamencokoreografien ilta.

Ideana on kertoa flamencon historiasta eri kulttuurien ja vaikutteiden kautta - kuten intialaisen, itämaisen, afrikkalaisen ja eteläamerikkalaisen - ja esitellä eri tyylejä perinteisestä flamencosta balettivaikutteisiin ja moderneihin suuntauksiin.

Koreografeina ovat näillä näkymin Anna Blanca, Hannele Tuomipuu, Kaari Martin, Katja Lindroos, Laura Vilhonen, Marianna Verdecia, Erika Alajärvi ja Anneli Uronen. Tanssijoina ovat heidän edistyneimmät oppilaansa tai erikseen tätä teosta varten pyytämänsä tanssijat. Esityksessä esiintyvät Helsingin parhaat flamencomuusikot, kuin myös spesialisteja muista lajeista.

Lippuja saa syyskuusta lähtien Helsingin Flamencoyhdistyksestä ja Savoy-teatterista.

Liput maksavat 70 mk, jäsenille, opiskelijoille, eläkeläisille ja työttömille 60 mk.

Tervetuloa viihtymään!

Lisätietoja antavat Laura Vilhonen ja Katja Lindroos, sekä yhdistyksen puhelin 0422 - 332337.

Manolo Sanlúcar -trio 10.10. Savoy-teatterissa

Syksyllä Helsinki on täynnä taikureita, kun herra **Copperfieldin** lisäksi toimenkin lumooja saapuu iloksemme. **Manolo Sanlúcar**, aikamme tärkeimpiä flamencokitaristeja ja -säveltäjiä, esiintyy pienen ryhmänsä kanssa ja tarjoaa suomalaisille alicionadoille flamencoon magiaa.

Manolo Sanlúcar kuuluu kiistatta samaan joukkoon kuin **Paco de Lucía** ja **Camarón**. Hän on flamencoon todellisia uudistajia ja suunnannäyttäjiä. Hänen ainutlaatuinen lahjakkuutensa on nostanut hänet koko maailman tärkeimpien kitaristien joukkoon.

Kuten Paco de Lucíakin, Manolo Sanlúcarin on kotoisin andalusialaisesta rannikkokaupungista, jonka vilvoittavat tuulet ja valoisat maisemat kuuluvat hänen musiikissaan. **Manuel Muñoz Alcón** onkin omaksunut kotikaupunkinsa Sanlúcar de Barramedan nimen taiteilijanimikseen.

Nuori Manuel oppi kitaransoiton alkeet soittaja-isältään **Isidro Muñoz "El Tocadorilta"**, kuten myös hänen veljensä ja soittoparinsa **Isidro** (Isidro on säveltänyt runsaasti musiikkia eri flamenco- ja sevillanas-ryhmille, ja toimi mm. Sauran Flamenco-elokuvan musiikillisena

johtajana). Hän teki debyyttinsä ammattilaisena jo 12-vuotiaana, ja 18-vuotiaana hän lähti etsimään omaa taiteellista näkemystään ja kieltään.

Vuosikymmeniä kestänyt etsintä on tuottanut kunnioitettavan määrän levyjä ja teoksia: hänen tärkeimpiin saavutuksiinsa kuuluvat teokset "*Fantasia para Guitarra y Orquesta*", "*Trebujena*" ja "*Medea*" Espanjan Kansallishaleille sekä erityisesti "*Tauromagia*", joka kuuluu flamencoon ehdottomiin merkkiteoksiin. Viimeisimmät teokset ovat nimeltään "*Aljibe*" ja "*Música para ocho monumentos*", jotka molemmat jatkavat Sanlúcarin matkaa flamencoon ja klassisen musiikin välimaastossa.

Sanlúcar on luonnollisesti saanut lähes kaikki merkittävät kitarapalkinnot Espanjassa. Hän on oman huomistyön ohella ehtinyt myös opettaa nuoria kitaristilupauksia. Tunnetuimpia oppipoikia ovat ciittämättä **Vicente Amigo** ja meille suomalaisille **Raul Mannola**. Molemmat ovat myös kirjoittaneet Sanlúcarin kunniaksi julkaistuun juhlaKirjaan.

Perjantaina 10.10. Savoyssa on odotettavissa syksyn hienoin konsertti. **Kiirehtikää, liput ovat jo myynnissä!**

Córdoban kitarafestivaali

Inmaculada Aguilarin kurssi

Inmaculada Aguilar on tunnettu hyvästä pedagogiikastaan, minkä sai huomata myös tänä kesänä. Kurssi oli hyvin suunniteltu alusta loppuun. Kurssin tansseina tehtiin kolmen letran pituinen *tangos*, jota tanssittiin lähinnä lämmittely-harjoituksena päivien alussa ja itse koreografiana tehtiin *zorongo*.

Tunnit alkoivat tiukoilla tekniikkaharjoitteilla sekä käsien ja kropankäytön tekniikalla. Jalkateknisen osuuden aikana Inmaculada rakensi myös *zorongan escobilla*-osuutta. Tekniikan jälkeen teimme tangosta, joka varmisti, että olemme todella lämpimiä. Lopun päivää tanssimme itse zorongoa, jossa säestäjinä toimivat kitaristi ja laulaja, joiden ansiosta tanssiin pääsi hyvin sisälle.

Zorongan koreografia oli inmaculadamaiseen tyyliin äärettömän kaunista ja naisellista unohtamatta kuitenkaan voimakkaita *escobilla*-osuuksia. Tanssissa oli myös yksi lyysisempi *falseta*-osuus, jonka liikekieli oli rakennettu hyvinkin klassiselle pohjalle.

Yleisvaikutelma sekä opettajasta että opetuksesta oli äärettömän positiivinen. Ja vaikka kurssin oppilaista suurin osa oli Córdoban konservatorion omia, ei myöskään ulkomaalaisia oppilaita jätetty huomiotta. Kiitos siitä Inmaculada Aguilarille.

Laura Vilhonen

Blanca del Reyn kurssi

Festivaalien kolmannen tanssikurssin opettajana oli Blanca del Rey. Ennen kurssin alkua odotimme innolla hänen esitystään *Renacer*, mutta ETA:n terroristien tekemän murhan vuoksi näytös peruutettiin, emmekä nähneet hänen kuuluisaa huivin käyttöään.

Itse kurssilla meitä suomalaisia oli jopa seitsemän yli 20 oppilaasta. Melkein kaikki muut olivat espanjalaisia. Heti ensimmäisellä tunnilla osanottajat jaettiin tason mukaan kahteen ryhmään ja kummankin ryhmän oli tarkoitus tanssia kaksi tuntia päivittäisistä neljästä. Odotettavissa oli siis paljon istumista ja katsomista. Myöhemmin huomasimme, että suurin osa kurssista olikin kuuntelemista.

Blanca del Rey painotti kurssillaan tunteen löytämistä ja sen näyttämistä häpeilemättä: "Teidän täytyy tanssia niin kuin teistä tuntuu, aina ei tarvitse näyttää kauniilta!"

Toinen ryhmä joutuikin tunneilla kokeilemaan ohjetta käytännössä, kun kaikki laitettiin improvisoimaan yksin. Helpotukseksimme huomasimme, että muutkin jännittivät yhtä paljon kuin me, eikä viikossa ehtinyt vielä kunnolla rentoutua.

Ainakin me suomalaiset olimme yhtä mieltä siitä, että kurssilla tanssittiin liian vähän ja istuttiin liikaa. Kurssin olisikin voinut nimetä pikemminkin seminaariksi kuin tanssikurssiksi.

Tanssiessaan meille Blanca del Rey oli todella elementissään ja hänen näkemyksensä tanssista ja sen merkityksestä olivat sinänsä mielenkiintoisia ja tärkeitä - kurssi ei vain vastannut ennakko-odotuksiamme.

Emilia Aho

Kuningas Canales Córdobassa

Näin **Antonio Canalesin** esiintyvän ensimmäisen kerran Córdoban Gran Teatrossa 1992. Silloin ohjelmistona oli Suomessakin sittemmin nähty *Torero*, ja muistan ikuisesti kuinka yleisö lähes kirkuen osoitti suosiotaan maestrolle eikä meinannut päästää häntä lavalta ollenkaan. Tänä vuonna yleisön reaktio *Gitanon* päättyttyä oli lähes sama, ehkä ei ihan yhtä riehakas salin puolella mutta ulkona kylläkin; fanilauma teatterin takaovella oli melkoinen. Esityksensä ohessa Canales oli yksi tämänvuotisen Córdoban kitara-festivaalin opettajista, joten me kurssilaiset saimme seurata viisi päivää kuinka fanit tungeksivat tanssisalin ovelta ja useinmiten myös sisäpuolella, salamavalot välähtelivät ja televisiokamerat surrasivat. Mutta hulinasta huolimatta kurssi oli onnistunut, Gitano lunasti lupaukset ja Canales osoitti olevansa paikkansa auringossa ansainnut taiteilijataas kerran.

Gitano-teos koostui peräti kahdestatoista eri osasta alkaen symbolisesta kuvauksesta siitä kuinka mustalaiset aikoinaan saapuivat Espanjaan. Tämä olikin ainoa asia, jonka mielestäni olisi voinut jättää väliin: **Emilio Rivas** työntämässä viisi minuuttia kärrynpyörää lavan poikki puku päällä. Puvustus on toinen asia, jota haluan kritisoida; puvustaja **Francis Montesinos** oli saanut aikaan varsinaisen sekamelskan. Parhaimmillaan lavalla saattoi olla parikymmentä esiintyjää kaikilla päällään kymmenen eri väriä ja vielä eri väriä kaverin kanssa. Kävi mielessä onko tämä mahdollisesti vastalause Córtesin esityksen selkeälinjaiselle ja niin paljon puhutulle **Armanille**...

Kehumiset aloitan **Montse Córtesista**, joka lauloi sekä sydäntäsärkevästi että henkeäsalpaavan kauniisti. Hänellä on ääni puhdasta kultaa, hopeaa, mitä tahansa joka täyttää koko salin viimeistä nurkkaa myöten. Montsella on kaikki edellytykset flamencolaulajattarien seuraavaksi kärkinimeksi. Suitsutusta ansaitsee myös **José Jiménez "Viejínin"** musiikki, jonka soittopuolesta konsertissa vastasi mm. veljensä **David**. Sanotaanhan että ilman pitkäaikaista työskentelyä Viejínin kanssa Canales ei olisi Canales. Erityisesti Canalesin *alegrías*-soolossa musiikki toimi viimeistä piirua myöten yhteen tanssin kanssa.

Tanssijoita Gitanossa oli kolmetoista joukossaan samat nuoret pojat, jotka ensimmäistä kertaa esiintyivät Canalesin kanssa Tampere-talossa viime kesänä. Ilokseni he olivat kehittyneet valtavasti, erityisesti Córdoban oma poika **Paul Vaquero**, jolla ikää on vasta 17 vuotta. Naistanssijoista erottui ainoastaan **Sara Baras**, joka olikin esityksen ainoa *Artista Invitada* eli companian ulkopuolelta kutsuttu tähti. Olin kuullut kehuja Barasista ja hänen jalkatyöskentelystään jo etukäteen, mutta aluksi hänen ilmaisunsa jäi etäiseksi. Loppua kohden Barasin tanssi kuitenkin parani koko ajan ja Canalesin koreografiset ideat pääsivät hyvin esille.

Kokonaisuutena Gitano eteni vauhdikkaasti. Canales oli valikoinut paloja matkan varrelta mustalaispojasta kaupungin kujilla perinteisiin mustalaishäihin ajan ja paikan vaihtuessa nopeasti kuin elokuvassa. Canalesin flamencolla on oma kielensä, oma värinsä, oma makunsa. Siinä on

tanssi joka todella osaa irrotella! Teoksen parasta antia olivatkin Canalesin omat soolot ja duetot Barasin kanssa jotka huipentuivat pariskunnan häjjuhlään. Oli suurenmoista nähdä esitys jossa sai kunnolla nauraa. Olin nimittäin päivää aikaisemmin tylsistynyt kuoliaksi yrittäessäni löytää edes jotain hauskaa Antonio "El Pipan" buleriaksesta.

Itse tanssikurssi alkoi hieman takkuisesti-ensimmäisen päivän meitä opetti Paul sillä kutsu kävi Canalesille pistämään jalalla koreasti presidentti Clintonille, jonka takia myös kitaristi Elliot Fisk muutamaa päivää myöhemmin perui keikkansa Gran Teatrossa. Seuraavina päivinä maestro kuitenkin otti vahingon takaisin ja sain olla yhdellä elämäni parhaista kursseista. Ilmapiiri tunneilla oli erinomainen, eikä vähiten siksi että puolet kurssilaisista oli poikia -heidän joukossaan kaikki companian omat nuorukaiset. Canales kouluttaa tanssijoitaan käyttämällä heitä ikään kuin apuopettajina, mikä tällä kursilla toimi hyvin, sillä porukan taso heitteli laidasta laitaan ja näin pystyimme työskentelemään pienemmissä saman tasoisissa ryhmissä jonkun tanssijoista vetäessä kutakin ryhmää.

Samaan aikaan kun puhutaan Córtesin suosion laskemisesta Espanjassa (tiedä häntä) Canales on huimassa nousussa. Esiintyminen Clintonille kasvatti häneen kohdistuvaa kiinnostusta tiedotusvälineissä vielä entisestään. Kameramiesten lisäksi harjoitussalin lasioveen oli limaantunut parikymmentä silmäparia, jotka tilaisuuden tullen rynnivät sisään nimikirjoitusten toivossa. Viimeisenä päivänä Canales pyyteli meiltä kovasti anteeksi hässäkän johdosta ja puoli tuntia sen jälkeen seurasimme kadulla kuinka hän ei meinannut päästä edes autoonsa. Ilmeisesti asia on niin kuin hän sanoo; "vain esiintyessäni saan olla rauhassa". Mutta sellaista on olla kuningas.

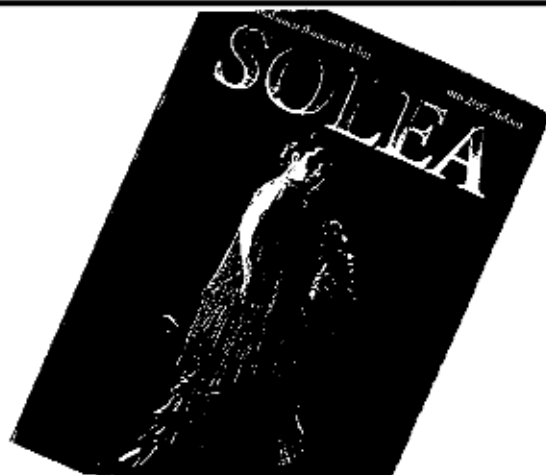
Kaari Martin

Soleá on Suomen uusi flamencolehti

Huh, huh suomalaisten flamencohulluutta! Vai mitä sanotte siitä, että maassamme on flamencoyhdistysten lehtien lisäksi nyt myös painettu flamencolehti! Upouutta Soleáa julkaisee Flamenco Butterfly Oy, joka pyörittää myös Flamenco-Shop -tanssikoulua ja -kauppaa. Lehden puuhanainen on nimikään Flamenco-Shopin pitaja Ritva Rautavaara.

"Idea Soleán perustamiseen tuli oikeastaan oppilailta ja muilta harrastajilta. Oli selvästi kysyntää kansantajuiselle flamencolehdele, sellaiselle, jota voivat seurata nekin, jotka eivät vielä tiedä mitään flamencosta. Niinpä ajattelin että miksikäs ei", Ritva kertoo.

Soleáa levitetään paitsi Flamenco-Shopin toimipisteiden myös kirjastojen kautta. Uusia levityskanavia etsitään jatkuvasti. Lehden tuntuvin ongelma on sen hinta: irtonumerohinta on 40 mk ja viiden numeron vuositilaus 180 mk. "Lehden sivumäärää yritetään kasvattaa kaksinkertaiseksi. Hintaa ei kylläkään saada alas painokustannusten vuoksi",

Ritva toteaa. Tätä LETRAa tehdessä Soleásta oli ilmestynyt näytynumeron lisäksi yksi varsinaisen numero, jossa oli mainokset mukaanlukien 20 sivua.

Toistaiseksi Soleássa on ollut runsaasti Flamenco-Shoppiin liittyviä juttuja ja infoa. Jatkossa lehdestä yritetään saada kuitenkin monipuolisempi. "Soleásta halutaan kaikille avoin lehti."

Katja Lindroos

AIREA hOLLANNISTA

Tänä päivänä flamencolla on vankka aficionado-joukko Hollannissa. Ehkäpä Espanjan imperiumin aikoihin kirkkolaulu siirtyikin Flanderista Espanjaan ja flaamit saivat korvaukseksi flamencon...

Espanjalaiset flamencotaiteilijat ja -opettajat tuntuvat löytäneen entisen hallintoalueensa aficionadot ja vierailevat varsin tiuhaan heitä ilahduttamassa. Kevään aikana tai oikeastaan pelkästään touko-kesäkuun aikana flamencon ystävät ovat saaneet nauttia mm. **Tomatiton, Carmen Linaresin, Joaquín Grilon, Vicente Amigon, Yerbuan** ja ruotsalaisen **Erik Steenin** konserteista.

Eikä tarjonta lopu tähän. Hollannissa on runsaasti tarjolla oppilasnäytöksiä, espanjalaisten ja hollantilaisten opettajien kursseja ja myös hollantilaisten flamencotaiteilijoiden esityksiä. Jälkimmäisistä mainittakoon Suomessa *Ay Flamenco* -kiertueen yhteydessä vierailut, vastikään levyn julkaissut kitaristi **Peter Kalb, El Periquin** ja pitkään Espanjassa työskennellyt tanssija Josien Locher ryhmineen.

Mikäli tämäkään ei tosiaficionadolle riitä, juna vie tuossa tuokiossa Belgiaan tai Saksaan. Eikä Englanti tai Ranskakaan ole kaukana.

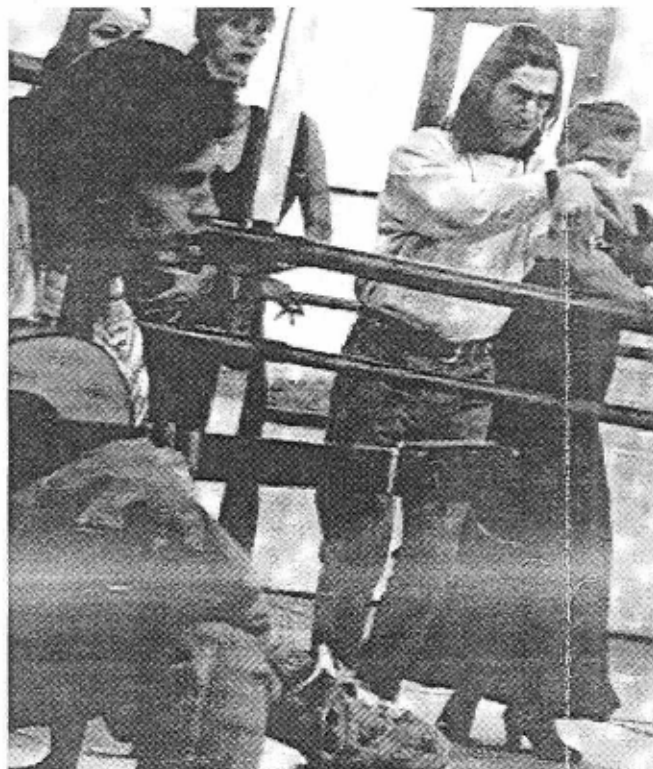
Flamencon taustaa Hollannissa

Flamenco juurtui Hollantiin kuusikymmentä-seitsemänkymmentä luvuilla. Tuolloin sevillalainen **Curro Velez** toi yhteistyössä hollantilaisen järjestäjän kanssa *Fiesta Gitana* -ryhmänsä kiertueelle.

Ryhmä on vierrailut siitä lähtien vuosittain kokoonpanon vaihtuessa useaan otteeseen matkan varrella. Tunnetuimpia ryhmässä esiintyneistä taiteilijoista ovat olleet **Loli Flores, Carlos Heredia, Carmelilla Montoya** ja **Carmen Montoya**.

Arnhemin konservatorion tanssikoulutusohjelma perustettiin 1980 -luvulla. Konservatoriossa on mahdollisuus valita useista eri erikoistumisvaihtoehdoista myös flamenco.

Ongelmana flamencon suhteen on mm. liian vähäinen viikkotuntimäärä. Toistaiseksi konservatorion tunnit ovat myös pyörineet täysin hollantilaisin voimin. Konservatoriolla ei myöskään ole mitään tukisysteemejä Espanjaan suuntautuvia opintomatkoja varten.

Rotterdamin konservatorio on myöskin syntynyt 1980 -luvulla. Sen maailmanmusiikin osastolla on mahdollisuus opiskella flamencokitaran soittoa. Edistyneimmille oppilaille opettaa **Paco Peña**, joka matkustaa kerran kuussa Espanjasta Hollantiin opastamaan flamencokitaroinnin taiteessa.

Yleinen mielipide tuntuu kuitenkin olevan epävarma konservatorioiden tarpeellisuudesta. Ennen tai myöhemmin on mentävä Espanjaan. Eikä siinä auta mitkään diplomit kouluista. Yhä useammat ovatkin menneet ja opiskelleet.

Suurissa teattereissa esiintyviä hollantilaisia flamenco-tanssijoita on tällä hetkellä neljästä viiteen. Ylipäänsä teattereissa esiintyviä tuplasti enemmän. Kitaristien kohdalla tilanne on jokseenkin sama.

Suurin osa hollantilaisista flamencolaulajista on espanjalaista alkuperää. Osa heistä asuu Hollannissa, osa muualla Keski-Euroopassa. Parhaimmat laulajat esiintyvät eri ryhmissä esimerkiksi Hollannissa, Belgiassa ja Ranskassa.

aficionao

Hollantilaisten flamencolehti on nimeltään *aficionao*. Se perustettiin vuonna 1990 Den Haagissa muutaman innokkaan kitaristin toimesta. Lehden perustajista työskentelee toimituksessa vielä kolme.

noticias noticias noticias noticias noticias noticias noticias noticias noticias

Parikymmensivuinen lehti ilmestyy kuusi kertaa vuodessa. Se sisältää levy-, kirja- ja videoarvosteluja, haastatteluja ja etukäteisjuttuja. Myös noticias ja calendario (= ¿qué pasa?) -palstat löytyvät siitä, kuten Letrastakin.

Vuosien myötä lehden linja on terävöitynyt. Varsinaisista kritiikeistä on luovuttu ja siirrytty niiden sijaan etukäteisjuttuihin. Harvoinhan esityksiä toistetaan niin, että ihmiset ehtisivät katsomaan niitä enää kritiikin jälkeen.

"Kritiikeillä usein vain loukataan ihmisiä. Jos tarkoituksena on stimuloida flamencoä Hollannissa, ei ole mieltä asettautua tuomariksi, joka päättää mikä on hyvää, mikä huonoa flamencoä.", kertoo uutta verta ja tanssinäkemyistä toimituskunnassa edustava **Marlies Jansen**.

Marlies aloitti lehdessä pari vuotta sitten aluksi oikeinkirjoitusta ja kieliasua vahtien. Nykyään hän kirjoittaa huomattavan osan lehden artikkeleista.

"Aficionao -lehdellä on tällä hetkellä viitisen sataa tilaajaa. Määrä kasvaa hitaasti koko ajan, mutta ei ylittäne tuhatta", arvioi Marlies. Lehteä tehdään kuten täälläkin; talkoo-hengellä.

"Olemme myös aloittamassa yhteistyötä saksalaisen JANDA! -lehden kanssa. Yhteistyö käsittää tietojen ja artikkeleiden vaihtoa.", hän jatkaa. Se helpottaakin lehden kasaamista, sillä toimituksessa työskentelee vakituisesti vain neljä ihmistä. Lisäksi lehdellä on oma valokuvaaja.

Yhdistystoiminta ja tapahtumat

Flamencoyhdistykset eivät näytä juurtuneen Hollantiin, kuten Suomen eri kaupunkeihin. Amsterdamista sellainen kuitenkin löytyy. Sen perusti **Maria Spaans** jokin vuosi sitten, mutta jäseniä ei ole vielä montaakaan. Aktiiviset jäsenet ovat suorastaan kiven alla.

Olipa yhdistystä tai ei Maria vastaa **Andrés Marinin** workshoppien järjestämisestä vähintään kahdesti vuodessa. Hän organisoii vuosittain myös *Lleno de Flamenco* -oppilasnäytöksen sekä Sevillanas fiestan aina kevään päätteeksi.

Muutkin järjestävät tahot ovat lähinnä yksityisiä ihmisiä, harrastajia tai ammattilaisia, jotka panevat likoon omat

rahansa ja kontaktinsa. Rotterdamin isompi organisaatio Centro Flamenco Puro, joka järjesti useita isoimmista konserteista Hollannissa, kaatui vastikään.

Lleno de Flamenco -näytös on järjestetty jo kolmena vuotena. Kokemukset ovat olleet hyviä. Esiintyjä ei tarvitse juurikaan hakea, vaan opettajat ja ohjaajat ympäri Hollantia ilmoittavat innokkaina ryhmänsä mukaan.

Ainoa rajoitus on, että esiintyjille täytyy olla vähintään kahden vuoden tanssiopinnot takanaan. Tällä vaatimuksella taataan yleisölle nautittava iltä flamencon parissa.

Toinen vuosittainen tapahtuma on *Feria del Verano*. Tänä vuonna workshoppien teemana oli *Bulerias de Jerez*. Viikon ajan tarjolla oli tanssi-, kitara-, cajon ja palmas- sekä laulukursseja jereziläisvoimin. Viikko päättyi *Romeriaan* ja sevillanastanssikilpailuun.

Marian, muutaman innokkaan ja yhdistyksen haaveena on toimintilan löytäminen. Amor de Diosin kaltaiselle studioille olisi A'-damissakin tarvetta, sillä tanssistudiot ovat kovassa käytössä ilman tanssijoitakin ja vuokrat kalliita.

Erika Alajärvi

RAUL MANNOLALTA UUSI FLAMENCOLEVY

Córdoba Moran syyskiertueen yhteydessä ilmestyy bändin levy, järjestyksessä toinen suomalainen flamencolevy. Levyllä on yhteensä 10 kappaletta, joista kaksi on Raul Mannolan sooloa. Levytyksestä kerrottakoon, että osa biiseistä on taltioitu 100 % livenä Siuntion keskiaikaisessa kivi kirkossa.

TAMPEREEN III FLAMENCOVIIKKO

27.7. - 3.8.1997

YHTÄ JUERGAA KOKO VIIKKO

Tampereen flamencoviikko näyttää löytäneen paikkansa Suomen kesäfestivaalien joukossa. Innokkaat flamencot kokoontuivat Tampereelle aina Ruotsista ja Norjasta asti. Ja viikkoon mahtuu paljon muutakin kuin kursseja...

Kurssien ja pääkonsertin lisäksi viikolle mahtui tänäkin vuonna paljon oheistapahtumaa. Koskikeskuksessa ja tavarataloissa pyörähtelivät pitkin viikkoa tuttuun tapaan sevillanastanssijoita eri kaupungeista.

Viikon ensimmäinen tapahtuma oli jo heti sunnuntaina ensimmäisen kurssipäivän jälkeen. Viime vuodesta tuttu Viikinsaari täyttyi flamencoista ja manselaisista pullolleen. Ruoan ja juoman hankkiminen oli väen paljoudessa aikamoinen suoritus, mutta tunnelma oli jo heti alussa korkealla.

Suomen eri flamencoyhdistyksistä vain kolme oli uskaltanut esittäytymään. Jyväskyläläisten lentoturvaohjeet flamencoliikekielellä tulkittuna oli varsin mehukasta nähtävää. Helsingin Peña luotti kuivien ihmisten maineeseensa ja pisti tamperelaiset flamencot kisaamaan muuta Suomea vastaan flamencotietoudessa.

Kohteliaina isäntinä tamperelaiset päättivät yksissä tuumin "unohtaa" Camarónin nimen ja muistaa vain hänen elinvuotensa. Näin tiukka kisa ratkesi muun Suomen voittoon.

Tampereen flamencoyhdistys esittäytyi viimeisenä ja antoi yleisölle mitä se halusi. Suurin osa yleisöstä taisi olla muuta kuin flamencoväkeä eivätkä vitsit tai visailut auenneet heille yhtä herkullisina kuin asiaan perehtyneille. Tamperelaiset pistivätkin sitten sevillanasta, tangosta ja buleriasta aikamoisen tovin tanssien, laulaen ja soittaen. Ja yleisö villiintyi.

Maanantai-ilta käynnistyi vauhdilla heti jälleen kurssien loputtua. Telakan ylimpään kerrokseen pakkautuneet aficionados kannustivat muutamia suomalaisia flamenco-tekijöitä. Ilta alkoi Katja Lindroosin, Katja Lundénin ja Erika Alajärven puolittuneella flamencoteoksella *Chispa*.

Teoksessa chispaa eli flamencon kipinää on etsitty eri musiikeista aina juutalaislauluista **P.J. Harvey**n rockiin.

Illan toinen koreografia oli **Kaari Martinin**. Hän on tehnyt **Carmen Linaresin** *Zorongoon* koreografian kolmelle tanssijalle. Tällä kertaa sen tanssi itse koreografi yhdessä **Anna Haarasen** ja **Kirsi Kuismasen** kanssa.

Viimeisenä esiintyjänä oli tamperelainen **Bocadillos con jamón**, jonka ohjelmistosta löytyi mm. varsin kulkeva sovitus **Chiqueteten** *tangosta*. Ryhmän laulaja, **Marjut Valli**, oli iloinen yllätys. Kitaroinnista vastasivat **Pauli Talvitie** ja **Arimo Santala** ja tanssista **Tina Kallio** ja **Ulla-Maija Peltonen**. Tämän ryhmän jälkeen yleisö villiintyi omaan juergaan Telakan alakerrassa.

Tiistai-illan ohjelma olikin sitten edukatiivisempi. Jälleen Telakan vintti täyttyi innokkaista flamencoista ja Sauran leffojen faneista ääriään myöten. **Carlos Sauran** ohjaama puolidokumentaarinen *Flamenco* -elokuva on loistava katsaus flamencon eri muotoihin nykypäivänä.

Leffan oli varmastikin monet nähneet jo kertaalleen, muutamat ehkä kymmenkunta kertaa. Mutta se kiehtoo aina yhä uudelleen! Ja koska ohjaaja **Carlos Saura** ja tuottaja **Juan Lebrón** ovat lahjoittaneet elokuvan Tampereen flamencoviikoille, toivottavasti näemme sen vaikka joka kesä. Siitä ei heti saa tarpeekseen!

Keskiviikkoilta oli omistettu viimevuotisen menestyksen innoittamana pohjoismaiselle flamencolle. Illan aloitti **Al Ajillo** parikymmenminuuttisella setillä ja sitä seurasi ilman taukoa pohjoismaisen flamencon pioneeri, **Erik Steenin** oppiäiti, kitaristi **Eva Möller** Ruotsista.

Karismaattinen **Eva Möller** on paljon muutakin kuin flamencokitaristi. Hän on työskennellyt viisitoista vuotta Riksteaternissa Tukholmassa muusikkona ja näyttelijänä! Flamencon lisäksi hän on opiskellut afrikkalaista musiikkia ja esiintynyt yhdessä **Miriam Makeban** kanssa kuusikymmenluvulla.

Eva Möllerin taiteessa tärkeintä kommunikointi yleisön kanssa. Ohjelman lopullinen koostumus ratkeaa vasta esitystilanteessa tunnelman mukaan. Keskiviikkoiltana **Eva** esitti sekä **Lorcan** että omia runojaan säestäen itseään kitaralla mm. *tientoksen* ja *siguiriyam* tahtiin. Hänen yhden naisen esitykseensä kuului oleellisesti jututelu yleisön kanssa ja jopa striptease!

Näin karismaattinen esiintyjä voikin tehdä melkein mitä vain tai ei mitään ja yleisö on onnellinen.

Välilajan jälkeen ilta jatkui vielä **Al Ajillon** uusitulla ohjelmistolla. Tuore kasvo **Al Ajillo**ssa on tamperelainen tanssija **Kirsi Kuismainen**. Uusittuun ohjelmaan kuului entistä enemmän laulua kolmen naisen voimin, välillä äänissä. Tätäkin iltaa seurasi juerga yöllä.

Esperanza Fernandez ja **Pedro Sierra** aloittivat espanjalaisvieraitten osuuden torstaina hienolla laulukonsertilla tullikamarin klubilla (haastattelu tuonnempänä). Ja öiset juergat jatkuivat Telakalla...

Perjantai-iltana vuorossa oli Tampereen ja Suomen ensimmäiset Sevillanas-tanssijaiset. Frencckellin sisäpiha oli miljöönä hieno. Äänentoisto tosin hankaloitti ilonpitoa, sillä kaikki eivät mahtuneet lähellekään tanssilattiaa; ihmiset tanssivat sevillanasta pitkin pihaa kengät hiekassa.

Purkitetun musan lisäksi sevillanaksia kuultiin myös livenä. Paikalla olivat mm. **Cordoba Mora**, **Al Ajillo**, **Bocadillos con jamón**, Tampereen **Peña** sekä laulaja **Gunilla Fabritius** kitaristien **Jokke Liimatainen** ja **Jouni Meriläinen** säestämänä. Ilonpitoa ja juergaa jatkui jälleen myöhään yöhön saakka.

Tampereen flamencoviikon huipentuma oli lauantain pääkonsertti **Manuela Carrascon** *La Raíz del Grito* haastattelu tuonnempänä.) Vain kitara- ja laulukurssilaisten piti pinnistellä jaksakseen vielä seuraavan päivän kurssin aamuun saakka jatkuneiden päätösbileiden jälkeen.

*Erika Alajärvi
(kuvat: Auli Kaartinen)*

ALMA, CORAZÓN Y MAJESTAD

"Lauloin eilen ja tänään sataa - lauloin siis hyvin huonosti", hymähtää Manuela Carrasco lepäillessään tuntien välillä tanssistudion sohvalla. Manuela Carrasco, Joaquín Amador, Esperanza Fernández ja Pedro Sierra eivät pystyneet tuomaan Sevillan aurinkoa ja hellettä mukanaan. Sen sijaan he toivat flamencon pääkaupungista hehkuvan, villin, arvokkaan, juurevan ja ikinuoren taidemuodon.

Tampereen flamencoviikon järjestäjien ansiosta saimme jälleen kerran maahamme flamencon todellisia huip-punimiä. Sevillalaisen mustalaisflamencon tulkit tulivat esiintymään kahteen konserttiin ja luonnollisesti myös opettamaan rajattoman innokkaita kurssilaisia.

Suomalaiset, ruotsalaiset ja norjalaiset oppilaat saivat nauttia **Manuela Carrasco**n spontaanista tanssi-nopetuksesta, **Pedro Sierran** tehokkaista kitaratunneista ja **Esperanza Fernándezin** inspiroivasta laulukurssista. Kiitos jälleen kerran, Tampere! (tämä alkaa jo kuulostaa klišeeltä, mutta ei se mitään)

¡REINA, REINA!

Näin huusi yleisö viime kevaana Sevillassa, kun Manuela lopetti soiteensa. Ja millaisen soiean! Samanaiseen vortaan,

syvyyteen ja hypnoottisuuteen ei pysty monikaan aikamme tanssijoista. Siksi Manuela on flamencon *reina*, kuningatar.

Manuela Carrasco aloitti esiintymisen jo 4-vuotiaana. Isä **José Carrasco** vastusteli ensin tytön esiintymisintoa, mutta joutui lopulta antamaan periksi: Manuela oli syntynyt tanssimaan. Tai kuten hän itse toteaa: "Flamencotanssi on armo lahja, jonka olen saanut Jumalta."

Paljon hän on saanut myös perheeltään, laulaja-äidiltään ja erityisesti tanssija-isältään, jonka "koulukuntaa" hän tunnustaa seuraavansa. "Andalusiassa jokaisella flamenco-perheellä on oma "koulunsa", tunnistettava tyylinä. Minä olen paitsi perheeni tyylin edustaja myös *trianera*, Trianan flamencoja. Tosin kaikki laulevat, että olen Jerezistä, myös jereziläiset itse." Kun on nähnyt, miten Manuela pistää buleríasta, ei ihmettele, että jereziläiset omivat hänet omakseen.

Manuela Carrasco tuli kuuluisaksi 70-luvun alkupuolella, jolloin hän aiheutti melkoisen sensaation flamenco-maailmassa. Tuolloin teini-ikäinen Manuela tanssi jo kuin kypsä taiteilija. Sevillan flamencon patriarkka **El Farruco** näki hänessä flamencon kulta-ajan tanssijoiden henkeä. "Tämä tyttö todella tietää, miten tanssitaan!" herra jyrähti ja kopautti kävelykeppiä maata sanojensa painoksi.

"Minulla oli paljon onnea", Manuela kertoo, "minua ympäröivät kaikkein parhaat taiteilijat: **El Farruco, Trini de España, Matilde Coral, Mario Maya**. Heiltä opin näyttämö-flamencon, sen mitä valot, puvut ja muut yksityiskohdat merkitsevät. Perheeltäni opin luonnollisen *juerga*-flamencon, sen joka elää häissä, ristitanssissa, fienoissa."

Manuelan tärkein vaikuttaja oli luonnollisesti **Carmen Amaya**, jolle hän omisti Tampereellakin nähdyin farrucan. "Tanssin sen samantapaisessa puvussa kuin ne, joissa Carmen tapasi tanssia."

Farruca on perinteisesti miesten tanssi, jonka täysipainoinen esittäminen vaatii miltei härän voimaa ja väkevyyttä. Tanssi kiehtoi Manuelaa vuosia ennen kuin hän päätti kesyttää sen: "Minä haluan jäädä historiaan *bailaorana*, joka teki farrucan naiselle ja näytti tietä tuleville naistanssijoille. Samaan tapaan kuin Carmen Amaya, joka jäi historiaan tanssijattarena, joka puki housut jalkaan ja toi naisten tanssiin koputukset."

ONNELLINEN FLAMENCOLIITTO

Farruca on vaativa kappale paitsi tanssijalle myös kitaristille: kappaleessa ei ole perinteisesti juurikaan laulua, mutta siitä huolimatta musiikkiin on haettava voimaa ja herkkyyttä. Manuela Carrascon farrucaa ei olisi ilman Joaquín Amadorin musiikkia.

Manuela Carrascon ja Joaquín Amadorin pitkä avioliitto ja yhteistyö on tehnyt heistä flamencomaailman tunne-tuimpia pariskuntia **Carmen Cortésin** ja **Gerardo Núñezin** ohella. Manuela on perheen ehdoton tähti, mutta kulisissa Joaquínin rooli on huomattavan suuri: hän säveltää teokset (Carrascon ryhmä on toistaiseksi tehnyt kolme), suunnittelee niiden käsikirjoitukset, viimeisimmän **Goyo Monteron** kanssa, ja toimii muusikoiden vetäjänä.

Manuela on tunnettu tavastaan improvisoida lähes kokonaan kappaleensa, joten kitaristin on kyettävä suorastaan lukemaan hänen ajatuksiaan. Ja kuka siihen paremmin pystyisikään kuin oma aviomies. "Joaquín on minun inspiraationi lähde. Tanssijana haluan seurata kitaraa, koska kitara on paljon pidemmälle kehittynyt kuin tanssi, siinä on enemmän ilmaisuvoimaa ja sävyjä", Manuela vakuuttaa.

Joaquín on nykypäivän kokeneimpia säestäjiä. Hän on sanojensa mukaan säestänyt ihan kaikkia, lista olisi liian pitkä muistettavaksi. Hän on Manuelan tapaan oppinut flamencon perheeltään ja kasvanut siihen kiinni. Esimerkiksi tunnettu laulaja-tanssija **La Susi** on hänen sisarensa. La Susin edustamaa tyyliä jatkaa Manuelan ja Joaquínin oma tytär, 18-vuotias **Samara**, joka Tampereella esitti letkeän tangoksen laulaen ja tanssien. Perheen toinen tytär, 9-vuotias **Manuela** taas on suuntautumassa äitinsä tapaan tanssijaksi.

Kahden flamencon yhteiselämässä työn ja vapaa-ajan ero on vähintään häilyvä. "Kotona Joaquín on se, joka ei pääse irti flamencosta. Minä käyn päivittäin salilla ja harjoittelen kaksi tuntia. Joaquín taas soittaa kokoajan", Manuela valittaa miehensä ahkeruutta, toki pilke silmäkulmassa. "Sinä sen sijaan siivoat!" Joaquín vastaa, "Tiesittekö, Manuela on siivoushullu, todellinen fanaatikko!"

Ennen esityksiä Manuelan fanaattisuus suuntautuu flamencoan. Hän ei pysty nukkumaan öisin vaan suunnittelee jatkuvasti uusia koputuksia, liikkeitä ja *remateja*. "Kun keksin jotain, herätän mieheni, käskän hänet ottamaan kitaransa esille ja kokeilemaan ideaa." Näin kävi kuulemma

myös Tampereella (Maria Kause asui hotellissa heidän alapuolellaan). Eräänlainen avioliitto siis tämäkin. Paras nimitys olisi ehkä flamencoliitto.

EVOLUCIONAR PERO NO REVOLUCIONAR

Carrasco-Amador -parivaljakon edustama flamenco on perinteistä mutta ei pysähtynyttä. He eivät hae flamencoon uusia vaikutteita itsetarkoituksellisesti vaan uskovat hitaisiin muutoksiin. "*Evolucionar pero no revolucionar* - kehitystä ilman vallankumousta", kiteyttää Joaquín Amador.

Esimerkkinä onnistuneesta "evoluutiosta" hän mainitsee ihanteensa **Camarónin** ja **Paco de Lucían**, jotka osasivat uudistaa flamencoä kadottamatta sen ydintä. Hänen mukaansa nykyflamencon juuret ovat kuitenkin syvem-mällä kuin äkkiseltään huulisi: "Pacon lisäksi **Sabicas** ja **Ramón Montoya** ovat edelleen kaikkein tärkeimpiä vaikuttajia ja ehtymättömiä lähteitä."

Manuela ei lämpene flamencon viimeisimmille villityksille. "Flamencoä ei pidä pukea naamiasasuun", hän painottaa ja viittaa ilmiselvästi erääseen Helsingissäkin nähtyyn flamencorockin supertähteen...

"En pidä siitä, että flamencotanssijat pukeutuvat hihattomiin paitoihin tai ovat pahimmassa tapauksessa kokonaan ilman paitaa - että tanssijattaret heiluttelevat helmojaan reidet vilkkuun ja antavat hiustensa olla vapaina. Flamencossa on arvokkuutta ja jaloutta, jonka on näytävä myös lavalla. Itse pukeudun tyylikkääsiin pukuihin, kampaan hiukseni siistille nutturalle ja koristan sen korallikammoilla. Tanssijan on tehtävä vaikutus, kun hän astuu lavalle."

Manuelan visuaalinen silmä on herkkä lavan kaikille yksityiskohdille: "Valot ovat minulle hyvin tärkeitä, ne luovat tunnelman. Muusikot haluan nähdä mustiin pukeutuneina. Näin he sopivat jokaiseen kappaleeseen. Pidän aina mukana tusinan verran mustia miestensukkapareja siltä varalta, että joku muusikoista olisi astumassa lavalle vaaleissa sukissa. Lisäksi motkotan miehelleni kenkien plankkaamisesta. Kenkien on oltava kiiltävät näyttämöllä!"

Manuela Carrascon viimeistelty näyttämöestetiikka seuraa **Pilar Lópezin** tyyliä, jonka linjan jatkaja hän haluaa olla. Pilar López on Suomessa vähemmän tunnettu flamenco-tanssin suuruus, jonka ryhmästä ponnisti esiin mm. Antonio Gades. Yksi kana ja monta kukkoa -linja jatkuu myös monissa Cristina Hoyoksen koreografioissa. "Pilar López otti ryhmäänsä aina erinomaisia miestanssijoita. Samaa teen minä. Haluan tuoda esiin nuoria lahjakkuuksia, tulevaisuuden suuria *bailaoreja*", julistaa Manuela.

Suuren naistanssijan ryhmään ei mahdu muita naisia kuin hänen laulava tyttärensä. Joaquín vitsaileekin haaveilevansa teoksesta, jossa olisi pelkästään naisia ja hän olisi ainoa mies. Se toive tuskin toteutuu, mikäli Manuelalla on vähääkään sananvaltaa.

Kuten La Raíz del Grito -esityksestä näimme, Manuela Carrascon flamencossa on perimmiltään kyse muusta kuin kauniista puvuista, vaikuttavista valoista ja komeista pojista.

"Kutsun viimeistelyä estetiikkaa näyttämön puhdistamiseksi. Haluan että kaikki turha ja häiritsevä poistetaan näyttämöltä, jotta yleisö voi keskittyä olennaiseen: puhtaaseen flamencoön."

Manuela Carrascon credo puhtaan flamencon eli flamenco puron olemuksesta sisältyy kolmeen sanaan: *alma*, *corazón* y *majestad* - sielu, sydän ja majesteettisuus. Kysymykseen ulkomaalaisista ja flamencosta hän vastaa: "Flamencoon tekemiseen tarvitaan tunnevoimaa ja persoonallisuutta. Taiteella ei ole rajoja."

UUTTA FLAMENCOA VANHOISTA JUURISTA

Esperanza Fernándezin ja Pedro Sierran hahmoihin kristalloituu flamencon nykypäivä: Toinen on mustalaissuvun kasvatti Sevillasta, toinen *payo* eli valkolainen Barcelonasta. Molemmat ovat viimeistä hiuskarvaa myöten flamencoja.

Tänä päivänä kukaan ei enää ihmettele mustalaisnaista, joka laulaa Manuel de Fallan sinfoniaorkesterin säestyksellä, tai sinisilmäistä kitaristia, joka istuu luontevasti näyttämölle parikymmenhenkisen mustalaissuvun kanssa. Esperanza Fernández ja Pedro Sierra viitoittavat tietä uudelle flamencolle, jonka juuret ovat toki Andalusian mullassa, mutta josta on kasvanut koko Espanjan ja miksei koko maailman yli ulottuva kasvi.

PERINNETTÄ ILMAN PULISONKEJA

Esperanza Fernández on kuulun flamencosuvun **Los Fernándezin** kasvatti. Hän halusi aluksi tanssijaksi, ja opiskelikin tanssia **Manolo Marínin** koulussa Sevillassa, mutta hänen isänsä näki, että tytön tulevaisuus on toisaalla: "Minua hävetti laulaa, koska isäni oli niin loistava laulaja. Isäni kuitenkin tiesi paremmin ja sanoi, ettei minusta tule tanssija vaan laulaja. Hän kuuli äänessäni flamencon."

Familia Fernándezin flamenco on vahvaa sevillalaista perusflamenco, mutta suvun uusi tähti Esperanza edustaa modernimpaa suuntausta. "Kaikki ovat nähdäkseni samaa mieltä siitä, että perinne on ainoa perusta, jolle voi rakentaa omaansa. Minun flamenconi lähtee perheeni lauluista,

samoin kuin suurten mestareiden **Antonio Mairenan**, **Perla de Cádizin** ja **Fernanda de Utreran**", sanoo Esperanza.

"En kuitenkaan laula samalla tavalla kuin he. Omaksun heidän letrojaan, mutta yhdistelen ja esitän niitä omalla tavallani. En voisi laulaa millään muulla tavalla kuin omallani. Olen erilainen ihminen kuin he, samoin ääneni on toisenlainen, maailma jossa elän on eri kuin heidän."

Flamencomaailmassa on ajautettu miltei asemasotaan kysymyksessä puhtaasta flamencosta. Harva taitelija enää välttyy vastaamasta, kenen joukoissa seisoo. Epämääräisellä ei-kenenkään maalla ovat ne nuoret flamencot, jotka ovat oppineet perusteensa perheeltään mutta jatkaaneet sitä omille teilleen, toisinaan sangen kauaksikin lähtökohdistaan. Esimerkkeinä voi mainita **Ketaman** ja **Pata Negran**.

Flamencon kapinallinen **Kiko Veneno** on todennut, että 70-luvulla flamencon oli pakko muuttua ja irtaantua mairenismmin (Antonio Mairenan tyyli) kahleista. Syy ei ollut sen huonous, pikemminkin päinvastoin: "Antonio Mairena vei oman tyyliensä täydellisyyteen, kukaan ei voinut ylittää häntä, joten flamencon oli muututtava." Uudeksi kuninkaaksi löytyi San Fernandon saarelta Camarón, joka on myös Esperanza Fernándezin inspiraation lähde.

Kitaran puolella muutoksen tuulet puhalsivat Algecirasista. Paco de Lucían mainitseminen tärkeimpänä vaikuttajana kuulostaa jo hieman ikävyyttävältä, mutta Pedro Sierra

osaa perustella näkemyksensä: "Paco on vaikuttanut kaikkiin minun ikäpolveni kitaristeihin. Ilman häntä puolet nykyisistä kitaristeista puuttuisi."

Paco avasi tien jazzin ja muiden musiikkityylien suuntaan, jotka innostavat myös Pedroa. "Kuuntelen paljon **Chick Coreaa** ja **Miles Davis**iä. Jazzin lisäksi salsa on antanut paljon flamencolle."

Esperanza lisää omaan listaansa klassisen musiikin, jota de Fallan *El Amor Brujo*n levytykset ovat opettaneet kuuntelemaan: "Olin ensin peloissani, kun minua pyydettiin laulamaan de Fallaa. Kuunneltuni tarkemmin hänen musiikkiaan tajusin, että sehän on täysin flamenco. Mielestäni flamencojen olisikin kuunneltava paljon muutakin kuin flamencomusiikkia."

Vierailut muiden musiikkimuotojen pariin eivät ole vieraannuttaneet kumpakaan perinteisestä flamencosta. Edes purisimissaan hirmuisa *El Farruco* ei ole pannut pahakseen Pedron moderneja kokeiluja, vaan sinisilmä esiintyy edelleen mustalaispatriarkan ryhmän pääkita-ristina.

"Soitan *El Farrucon* ryhmässä aivan kuten missä tahansa kokoonpanossa: omana itsenäni. Ei minua ole vaadittu muuttamaan tyyliäni, eikä edes kasvattamaan pulisonkeja!" Pedron pulisongitonta olemusta voi ihailla televisiossakin esitetyssä ohjelmassa *Flamencohäät*, jossa *El Farrucon* familia pistää parastaan.

SÄESTÄJÄN PUUTTUVAT SOOLOT

Tampereen nautittava *Noche de cante* -konsertti todisti kaksi asiaa: Esperanza Fernández on jo, 31-vuotiaana, yksi flamencon monipuolisimpia naislaulajia, ja Pedro Sierra sähköistävimpiä säestäjiä. Heidän vuosia kestänyt yhteistyönsä on hitsannut molempien tyyliä ja persoonallisuudet yhteen - ja tämän me onnekkait suomalaiset saimme kuulla!

Pedro Sierran tekninen briljanssi pääsi oikeuksiinsa hänen soolossaan *por tarantas* (Sierran *lempipalo*), mutta muuten hän pysytteli tyylikkäästi säestäjän roolissa. "Säestäjän on tiedettävä paikkansa. Laulajaa ei saa häiritä yrittämällä nousta esiin. On tunnettava laulu ja tanssi läpikotaisin ja hoidettava oma hommansa."

Paco de Lucian villiinnyttämät nuoret kitaristit innostuvat helposti sooloilemaan eivätkä vaivaudu opettelemaan cantea ja säestämisen perusteita. Tällä hetkellä tendenssi on onneksi toiseen suuntaan. Huippukitaristit kuten **Vicente Amigo**, **Rafael Riqueni** ja **Tomatito** tekevät jatkuvasti laululevyjä.

Pedro Sierra ei kiirehdi sooloilujen suhteen. Hän on säästänyt lukemattomia laulajia levyillä, tuottanut ja miksannut muiden biisejä omalla levytysstudiollaan Sevillassa, mutta oma cd uupuu edelleen. "Eikös täällä Suomessa sanota, että suutarin lapsilla ei ole kenkiä. Sama on vähän minunkin tilanteeni", hän virnistää.

Myöskään Esperanza Fernández ei ole vielä ehtinyt tekemään pitkää soololevyä. "Ensimmäinen levy on tärkeä, koska sen kautta kuuntelijat tutustuvat taiteilijaan. Se määrittää häntä pitkäksi aikaa eteenpäin." Esperanzaa ja Pedroa voi kuulla ainakin uudella *Un Gitano de Ley* -levyllä, jonka arvostelu on tuonnempana lehdessä.

COMPÁS, CORAZÓN, CONOCIMIENTO

Vaikka molemmat ovat ensi kertaa Suomessa, pohjoinen flamencomuume ei heitä häkellytä. "Jaksan aina vaan ihmetellä japanilaisten ihastumista flamencoon", hämastelee Esperanza, "olen joka kerta saanut todella mahtavan vastaanoton siellä." Myös Pedro on esiintynyt menestyksellisesti ulkomailla, mm. vuosi sitten kesällä Tukholman *Vesifestivaaleilla*, josta oli *Letrassakin* juttu.

Myöskään ulkomaalaisten opettaminen ei heitä kummeksuta. "Kitaristit täällä tietävät hyvin, millaista on nykypäivän flamencomusiikki, miten tänään soitetaan flamenkokitaraa", Pedro kehuu.

Vastavuoroisesti kitaraoppilaat kehuivat kilvan Pedron opetuksen tehokkuutta, selkeyttä ja näkemyksellisyyttä. "Olen imarreltu. Me olemme tulleet tänne opettamaan emmekä oleilemaan. Haluan, että jos joku kuulee joskus jotain oppilastani ja kysyy, että hei, kukas sinut on noin hyväksi opettanut, oppilaani voi vastata, että Pedro Sierra."

Esperanzalle tärkeintä on saada oppilaat luottamaan itseensä. "Haluan kannustaa heitä laulamaan omalla tavallaan. Tärkeintä cantessa on sydän ja ymmärrys. Heidän on tunnettava kappaleensa ja annettava sydämensä sille."

Laulukurssin, kuten myös konsertin ensimmäinen kappale oli *soleá* - Esperanzan *lempipalo*. "Soleá on minulle flamencon perusmusiikkia, siinä on kaikki flamencon tärkeimmät piirteet." Eli kolme kovaa c:tä: *compás*, *corazón* ja *conocimiento*.

Katja Lindroos

Manuela Carrascoa, Joaquín Amadoria, Esperanza Fernándezia ja Pedro Sierraa haastattelivat Katja Lindroos, Maria Kaure ja Erika Alajärvi. Ensi numerossa ilmestyy niinikään Tampereen flamencomusiikilla esiintyneen flamenkokitaristi Eva Möllerin haastattelu.

palos flamencos

TIENTOS

Cante, toque intermedio ja baile grande

Tientos on hyvin samankaltainen kuin hidas *tangos*. Sen *compás* ja rakenne ovat samanlaiset kuin *tangoksen* ja niiden säkeistöjä voidaan vaihtaa keskenään. Ero *Tienton* ja *tangon* välillä löytyy ensisijaisesti tavasta, millä kitara aksentoi rytmiä. Jotkin iskut ovat ikäänkuin pidennettyjä ja toiset lyhyempiä, kun taas *tangos* aksentoidaan tasaisemmin, kulkevammin. *Tienton* erityisaksentointi antaa sille syvemmän leiman, eräänlaista kaukaisuuden tuntua, ilmapiiiriä. Tämä ero on kuitenkin vähitellen häviämässä ja hidas *tangos* ja *tientos* ovat jälleen yhdistymässä, kuten ne ilmeisesti olivat alunperinkin.

Muna vai kana -keskustelu *tienton* ja *tangon* synnystä on kesken. Toisten mukaan *tientos* on iloisemman *tangon* syvempi muoto ja toiset väittävät *tienton* olevan vain cadizilaisen **Enrique de Melizón** viime vuosisadan lopulla kehittämä hidas *tangos*. Toisaalta *tientosta* pidetään jereziläisen **Diego Marrurron** luomuksena.

Tanssittuna *tientos* on eräs majesteettillisimmista, rytmisimmistä ja sensuaalisimmista flamencon muodoista. Se voi olla juuri niin syvä tulkinnaltaan kuin tanssija haluaa, mutta sille ominaiset liikekieli ja *gracia* eivät helposti tuota pitkäväteistä lopputulosta, niinkuin muissa jondo tansseissa vaarana silloin, kun tanssija ei ole todella lahjakas.

*¿Qué pájaro será aquel
que canta en la verde oliva?
Corre y dile que se calle,
que su cante me lastima...*

Mikä on tuo lintu,
joka laulaa vihreässä oliivipuussa?
Mene ja käske sen vaieta,
sillä sen laulu saa minut surulliseksi...

*El querer de una mujer
Un puñal de doble filo,
Piensa siempre que el querer
Está pendiente de un hilo*

Naisen rakkaus on kuin
kaksiteräinen tikari,
Hän ajattelee aina, että rakkaus
on yhden langan varassa.

*Que la cogi de mi huerto
Toma niña esta naranja,
No la partas con cuchillo
Que mi corazón va dentro*

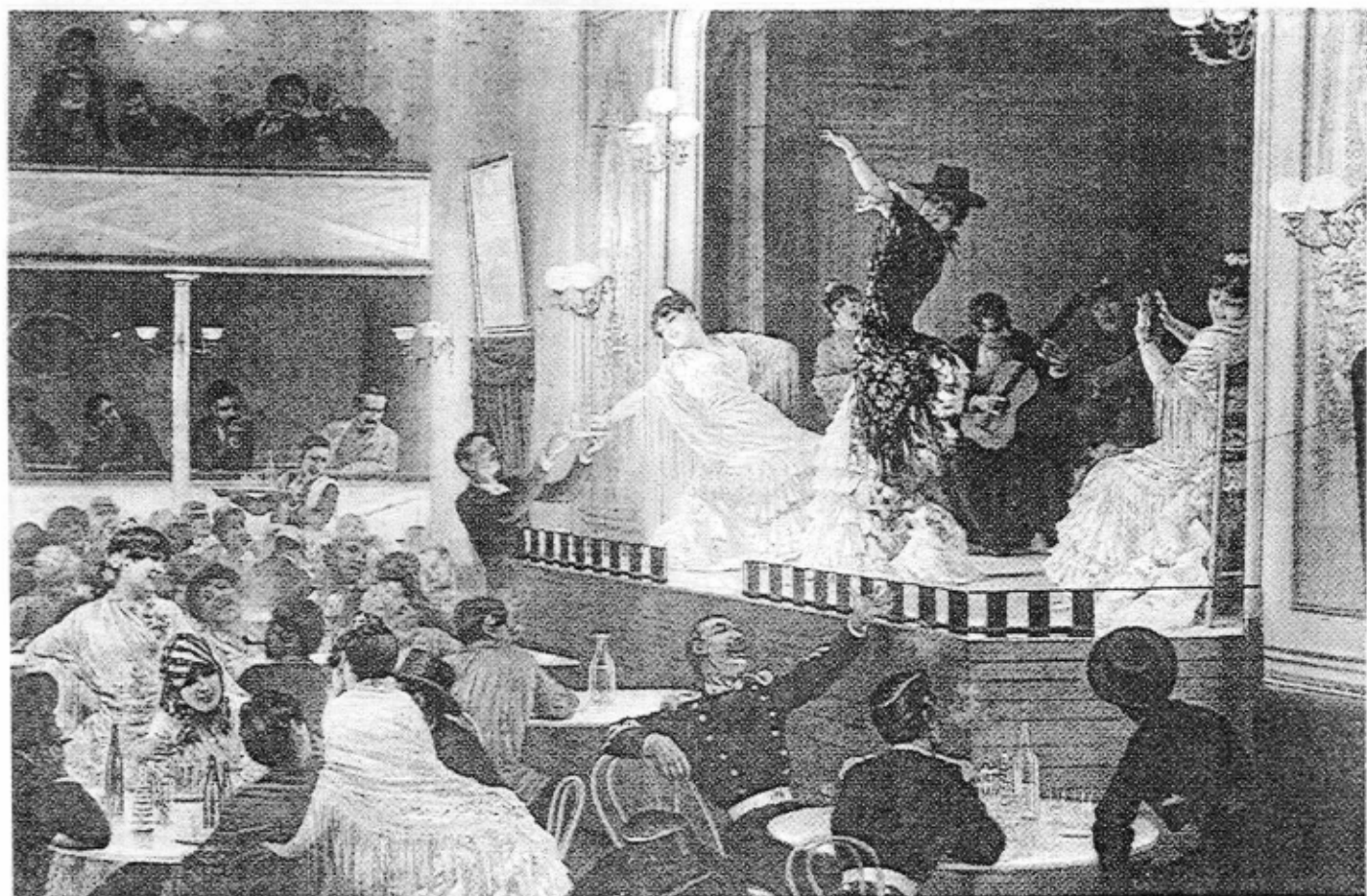
Ota tyttö tämä appelsiini
Poimin sen puutarhastani,
Älä paloitlele sitä veitsellä,
joka uppoaa sydämeeni

(suomennus: Erika Alajärvi)

lähde: Pohren, D.E. 1984: The Art of Flamenco

flamencon historiaa

Cafés cantantes -puhtaan flamencon kultakausi?

Laulukahviloiden kausi vuosisadan alussa on jäänyt flamencon historiaan andalusialaisen taidemuodon hienoimpana ja jaloimpana aikana. Cafés cantantes -kausi onkin saanut miltein myyttiset mittasuhteet. Tässä Letrassa katsomme myytin taakse.

Málagaissa Café de Bernandon ykköskitaristi **Paco al Aguila** hermostui cafén uuden kitaristin, **Paco Lucenan** (1855 - 1933), saavuttamasta suosiosta. Eräänä iltana hän osoittaakseen taitoaan lainasi yleisön joukossa istuvalta tytöltä vasemman käsiineen ja alkoi käsiensä kädessään säestää laulua. Hetkeä myöhemmin sisään tullut Paco Lucena istui paikalleen, kylmän rauhallisesti riisui sukkansa, veti sen vasempaan käteensä ja soitti falsetan.

Samainen Paco Lucena siirtyi myöhemmin Barcelonaan, missä hän ensimmäisenä esiintymisilltanaan Villa Rosan kuuluisassa Cafessa rikkoi kitaransa, koska oli vakuuttunut siitä, että kitara soisi paremmin korjattuna.

Kitara tuli flamencoön 1800-luvun alussa yksinkertaisesti laulun säestäjänä, mutta itse asiassa flamencokitara syntyi vasta cafés cantantes -kaudella. Aikaisemmin kitara oli ollut

varsin merkityksetön lisä, mutta caféissa kitaristeilla oli tilaisuus oppia toisiltaan ja toisaalta heiltä vaadittiin niissä alusta alkaen tiettyä ammattimaista tasoa. Näin ollen ei olekaan ihme, että jo 1800-luvun toisella puoliskolla uusi tulokas oli kehittynyt sooloinstrumentiksi.

Ensimmäinen nimeltä tunnettu flamencokitari, **Francisco Rodriguez El Murciano** (1795 - 1848), samoin kuin cafés cantantes -kauden ensimmäiset kuuluisuudet, **El Maestro Patiño** (1830 - 1900) ja **Antonio Perez** (1835 - 1900), pitivät kitaraa puhtaasti säestysvälineenä. Soittotekniikka heillä koostui rasgueadoista ja peukalolla soitetuista melodioista. Tilanne muuttui kuitenkin pian.

Patiñon oppilas **Francisco Sanchez eli Paco Barbero** (1840 - 1910) oli flamencon historian ensimmäinen soolokitari. Hän katsoi, että falsetat antoivat kitaristille tilaisuuden

esitellä taitojaan ja ilmaista omaa tyyliään. Tanssijan tai laulajan säestäminen oli vaikeampaa ja vähemmän loistokasta, sillä vaikka kitaristin oli oman osuutensa lisäksi tunnettava tanssin askeleet ja kaikki laulutyylit, kunnia meni kuitenkin aina solistille.

Paco Barbero omaksui flamencoön klassisen kitaran soittotekniikkaa, Paco Lucena picadon, kolmisormisen arpeggion ja kolmisormisen tremolon, **Ramón Montoya** (1880 - 1940) otti käyttöön nelisormisen tremolon, mutkikkaita arpeggiotekniikoita ja lisäsi picadon ja vasemman käden käyttöä. Kuitenkin vielä pitkään sinnitteli kitaristikoulukunta, joka ei hyväksynyt sooloilua, vaan keskittyi laulun ja tanssin opiskeluun. Heihin kuului esimerkiksi **Diego Amaya Flores** eli **Diego del Gaster** (1906 - 1973).

Kitara on vain pieni esimerkki kaikesta siitä, mikä *cafés cantantes* -kaudella muuttui flamencossa. Kautta on pidetty puhtaan ja oikean flamencon viimeisenä kultakautena, mutta itse asiassa juuri tänä aikana flamenco koki historiansa suurimmat muutokset, joihin verrattuna **Gipsy Kings** tai **Joaquín Cortés** ovat vain pientä väreilyä.

Toiset tutkijat ajoittavat *cafés cantantes* -kauden vuosien 1847 ja 1920 välille, toiset rajaavat sen vielä tiukemmin vuosiin 1860-1910. Ensimmäinen tunnettu *café cantante* perustettiin Sevillassa Calle de Lombardolla 1842 ja parhaimmillaan niitä oli kuutisenkymmentä kahdessatoista kaupungissa. Näistä tärkeimpänä pidetään Silverio Franconettin 1880 (1885?) Sevillassa avaamaa kahvilaa.

Cafés cantantes ei suinkaan ollut espanjalainen keksintö; samoihin aikoihin ympäri Eurooppaa perustettiin kahviloita, joissa ruoka- ja juomatarjoilun lisäksi järjestettiin musiikki- ja varieteeohjelmaa ja kaikkialla tätä ohjelmaa arvostettiin sekä viihteenä että taiteena. Espanjassa näiden kahviloiden ohjelmisto koostui aluksi pitkälti *escuela bolera* tanssiesityksistä ja andalusialaisesta kansanlaulusta.

Escuela bolera oli vakiinnuttanut asemansa kahviloiden ohjelmistossa itse asiassa jo 1700-luvun puolella. Se oli italialaisten tanssimestarien sovellutus andalusialaisista kansantansseista ja vaati klassista tekniikkaa ja paljon harjoitusta. 1840-luvulta alkaen se alkoi yhä enemmän ottaa vaikutteita flamencosta. Kahvilanomistajilla oli tapana kierrellä tanssikouluissa ja palkata parhaat oppilaat esiintymään kahviloissaan laulun ja kitaran säestyksellä.

Pepe el de la Matrona (s.1887) kuvaa *café*n sisustaa:

Parketilla oli nojatuoleja kuin teatterissa, tuolirivejä, joiden taaksen oli kiinnitetty pieni pöytä. Tuolissa istuvalla oli pieni pöytänsä edessä istuvan selkänojassa. Siinä hän istui kahveineen, joka silloin maksoi 35 céntimoa, ja viinilaseineen. Siellä istuivat työläiset, jotka saivat nähdä esityksen ainakin kertaalleen 35 céntimolla. Ylempänä parketin ympärillä oli looseja. Ne, jotka valitsivat loosin, tiesivät, mitä tekivät; he voivat tilata yhden tai useampia viinipulloja ja jos seurassa oli neljä tai viisikin henkeä, pulloja kertyi kattoon saakka ja sitten he valitsivat

taiteilijoita jatkamaan juhlia yksityishuoneessa viinin, laulun ja tanssin merkeissä.

Yleensä kahviloiden sisustus oli suunnilleen samanlainen ja vain niiden koko vaihteli. Salonki oli sisustettu raskain verhoihin, peileihin ja julisteihin, jotka esittivät härkätaistelua, Torre de Oroa, La Giraldaa ja vastaavia aiheita; kaikkialla vallitsi loiston ilmapiiri. Joissain kahviloissa oli nojatuolirivien sijaan tuoleja ja pöytiä, mutta kaikissa oli koroke taiteilijoille, looseja ja sivuhuoneita yksityisiä juergoja varten. Päivittäin oli neljä esitystä ja oli tavallista, että taiteilijat jatkoivat esitystään yksityishuoneissa rikkaille, mikä tarjosi heille huomattavat lisätulot. Kerrotaan esimerkiksi tarinaa **La Macarronasta**, jolle eräs rikas karjankasvattaja tarjosi yksityisessä juergassa 5000 pesetaa, jos hän pystyisi tanssimaan *bata de cola* yllään kolmenkymmenen sherrylasin ylitse kaatamatta yhtäkään. Tavallinen flamencotaiteilijan päiväpalkka oli siihen aikaan kymmenen pesetaa. La Macarrona tanssi ja palkkiollaan hankki itselleen talon.

1840-luvulla kahviloissa alkoi satunnaisesti olla myös flamencolaulajia ja joskus 1860-luvulla flamenco tuli muotiin, suunnilleen samoihin aikoihin, kuin muutkin kuin mustalaiset alkoivat laulaa sitä. Kuuluisimmat payolaulajat tässä vaiheessa olivat **Don Antonio Chacón** (1865 - 1929) ja **Silverio Franconetti** (1831 - 1889).

Silverio, italialaisen siirtolaisen poika, palasi Espanjaan vuonna 1864 asuttuaan vuosia Etelä-Amerikassa ja ryhtyi markkinoimaan flamenco kahviloihin. Hän palkkasi laulajia, määräsi esiintymisistä ja huolehti, että aikatauluihin tottumattomat mustalaiset ilmaantuivat paikalle. Hän teki flamencon harjoittajista ammattilaistaiteilijoita ja tarjoamalla heille kiinteän palkan ja kiinnostuneen ja kriittisen yleisön mahdollisti taiteellisen kunnianhimon ja ammatillisen kilpailun kehittymisen. Tätä kautta syntyi uusia lauluja ja tansseja ja yksilöllisiä tyyliä. Aina ei kaikki kuitenkaan sujunut odotetusti ja kun joku esiintyjä ei ilmaantunutkaan paikalle, joutui Silverio itse näyttämölle.

Silverio Franconetti oli ensimmäinen flamencolaulaja, jota pidettiin kaikkien tyylien mestarina; "el primer cantaor enciclopédico de la historia del arte flamenco" häntä kuvaa **Ángel Álvarez Caballero**. Hän katsoi, että paras tapamarkkinoida karkeampaa flamencolaulua suurelle yleisölle oli yhdistää siihen tutumpia aineksia, andalusialaisen kansanlaulun pehmeämpiä piirteitä ja korukuvioita, joita oopperaan tottunut yleisö piti vain järkevinä. Hänen tyylistään tuli lopulta niin suosittu, että monet myöhemmät laulajat pyrkivät samaan, joten tavallaan Silveriota voidaan pitää koko flamencolaulun isänä. Hänen omana aikanaan tosin monet arvostelijat pitivät hänen ääntään liian karkeana ja arvostivat enemmän esimerkiksi **Juan Breva** (1844 - 1918) tyylin kirkkautta ja maurilaisia melismoja.

Enrique el Mellizo (1848 - 1906) oli Silverion tavoin kaikkien tyylien taitaja ja hän loi itsekin uusia flamencolauluja. Hän oli tärkeä *alegria*n kehittäjä ja häntä on perinteisesti pidetty tientosen isänä; tosin hän itse nimitti tientosiaan tangokseksi. Kuuluisin hän oli kuitenkin

malagueñan laulajana. Siinä hän gregoriaanisen kirkkolaulun kautta alkoi lähestyä siguriyaa. Häntä pidettiin outona, hulluna, psykopaattina ja epävakana persoonallisuutena. Ensimmäisen kerran häntä kuultuaan **Manuel Torre** itki ja halusi hypätä ulos ikkunasta.

Flamenco tuli kahviloihin aluksi laulajien mukana, mutta vähitellen kitara ja tanssi alkoivat saavuttaa arvostusta. Tanssissa alettiin arvostaa myös miehiä ja toisaalta laulussa naisia. Esimerkiksi historian suurimpana soleareslaulajana pidetään **Mercedes La Sernetaa** (1837 - 1910). Hänestä kertoo letra:

*Cuando murió La Serneta
la escuela quedó serró
porque se llevó la llave
del cante por Soleá.*

Kun La Serneta kuoli
koulu täytyi sulkea
koska hän vei mukanaan
soleán laulun avaimet.

Ensimmäinen soleán tanssija oli **Rosario Monje La Mejorana** (Pastora Imperion äiti). Hänen kerrotaan aluksi aloittaneen laulunsa kauniilla käsiliikkeillä ja säestäneen tätä kävelemällä hitaasti ympäri näyttämöä. Nämä esitykset saivat niin suuren suosion, että lopulta hän teki koreografian koko lauluun.

Varhaiset ammattitanssijat olivat lähes aina erikoistuneet vain muutamaan tanssiin. Naiset tanssivat soleää, tangosta tai alegriasta tai sitäkin useammin vain fandangosta tai zambraa, miesten ohjelmistoon kuuluivat zapateado, farruca ja alegrías ja usein myös garrotin ja bulerías. Tanssi oli kahviloissa kaupallinen menestys ja niinpä sen osuus alkoi kasvaa ja esiintyjien oli laajennettava repertuaariaan ja haettava uusia ilmaisun muotoja. Kauden kuuluisia naistanssijoita olivat **Juana Vargas, La Macarrona** (1860 - 1947), **Magdalena Seda, La Malena** (1870 - 1953), **Antonia Mercé, La Argentina** (1886 - 1936), miestanssijoita esimerkiksi **Antonio de Bilbao** ja **Faico**. Tässä vaiheessa flamencotanssi ei ollut vielä yksiselitteisesti erotettavissa omaksi lajikseen, vaan esimerkiksi La Argentina oli pikemminkin escuela boleredustaja.

Vähitellen 1910-luvulle tultaessa flamencoesitykset tulivat niin suosituiksi, että esitykset siirrettiin härkätaiste- luareenoille, teattereihin ja oopperaan. Klassiset säveltäjät ja ammattirunoilijat, kuten **Manuel la Falla** ja **Federico García Lorca**, alkoivat ottaa vaikutteita ja sitten määritellä ja suojella "puhdasta" flamencoä. Samaan aikaan esityksissä kokeiltiin populaarimusiikin ja modernin taiteen keinoilla. Flamenco "rappeutui". Alkoi Opera flamencan kausi.

Sinänsä flamenco teattereissa tai oopperassa ei ollut mitään uutta sekään. 1849 Sevillassa oli **Soriano Fuertesin** koomisen oopperan "*El Tío Caniyitas*" ensi-ilta. Se kertoi mustalaisesta, joka opettaa rikkaan miehen tyttären

Familia de músicos
(G. Derón mukaan)
A. A. Calvo 3/4

kiroamaan ja syljeskelemään ja siitä tuli suuri yleisömenestys lopuksi vuosisataa. Tämän oopperan tekstejä kuultiin myöhemmin kuuluisien flamencolaulajien ohjelmistoissa. Vuonna 1882 puolestaan sai ensi-iltansa musikaali nimeltään *Cante Hondo!* Ainoa ero näyttääkin olevan se, että suuret esitykset lisääntyivät jonkin verran pienten kustannuksella.

Alan kirjallisuus tuomitsee raivokkaasti opera flamencan kauden rappiona ja suree kultakauden katoamista. Mutta itse asiassa opera flamenco oli aivan suora jatko aikaisemmalle kehitykselle: vain elävä ja ajassa kehittyvä perinne voi kestää omilla ansioillaan. Kokeiluja harrastettiin samaan aikaan kaikilla muillakin taiteen aloilla, mutta kuinka moni vaivautuu nykyään hyökkäämään esimerkiksi dadaiteen kimppuun yhtä innokkaasti kuin opera flamencan? Loppujen lopuksi rappio näyttää tarkoittaneen lähinnä sitä, että yleisömäärät kasvoivat ja esiintyjien repertuaari laajeni. Suurin vaikutus mielipiteen muodostuksessa oli **Demá-filolla**, ensimmäisellä flamencologilla.

Demáfilo on vastuussa muunmuassa siitä väärinkäsityksestä, että andalusialainen kansanlaulu poikkeaisi täysin puhtaasta flamencosta, kun itse asiassa on moneen kertaan todistettu niiden suora yhteys. Hänen määrittelemänsä "puhdas ja aito" flamenco oli pikemminkin urbaanin nuorison moderni kansanlaulutyylä, jolla mustalaiset innolla rahastivat, kun romanttis-nationalistinen yläluokka 1830-luvulla kiinnostui siitä. Samoin hänen tuotantoaan on mustalaislaulajille tarjottu rooli primitiivisinä, kaupallisuuden uhkaamina taiteilijoina, uhanalaisena lajina, kun juuri mustalaiset olivat jo vuosikymmenien ajan palkasta esittäneet samoja lauluja ja tansseja, joita maalaiset esittivät juhlissa ilmaiseksi.

Puhdas flamenco määriteltiin kansanperinteeksi, mustalaisten kollektiivisen tuskan ilmaisuksi ja syvä laulu sen puhtaammaksi ja parhaiten säilyneeksi ilmaisuksi. Kuitenkin tunnetaan nimeltä monien laulutyyliden kehittäjiä ja letrojen kirjoittajia, mikä ei missään tapauksessa sovi kansantaiteen määritelmään. Laulutekniikkakin on kokonaan muuttunut. Jos päätetään halveksia kaikkia myöhempiä lisäyksiä, on aika vaikeaa määritellä, missä kulkee raja. Kuka on valmis lopettamaan siguriyan, peteneran tai soleán tanssimisen? Pitäisikö lakata laulamasta fandangoa, malagueña ja

tientosta? Pyydämmekö kitaristeja luopumaan *falsetoista*? Vai onko meidän rajattava puhdas ja salattu mustalais-flamenco *alboreaan*?

Miten nopeasti uudet vaikutteet sulautuvat tyyliin niin erottamattomasti, ettei niitä voi enää poistaa ja toisaalta miten paljon vieraita vaikutteita voi omaksua muuttamatta koko taiteenlajia toiseksi? **Angel Alvarez Caballero** huomauttaa, että *café cantantes* -kauden alussa flamenco oli jo saavuttanut tietyn kehityslinjan päätepisteen ja ilman Silverio Franconettin avaamia uusia mahdollisuuksia olisi flamenco pian fossiloitunut ja kuivettunut omaan mahdottomuuteensa.

Irja Kajander

Lähteitä:

Barbro Thiel-Cramér: Flamenco. Flamencokonsens historia och dess utveckling till våra dagar. Uddevalla 1990.

Alfonso Puig Claramunt: El arte del baile flamenco. Barcelona 1977.

Angel Alvarez Caballero El cante flamenco Madrid 1994.

Timothy Mitchell Flamenco Deep Song. Binghampton 1994.

Daniel Pineda Novo: Juana, La Macarrona y el baile en los Cafés Cantantes. 1995

Claus Schreiner ed. Flamenco. Gypsy Dance and Music from Andalusia. Singapore 1996.

música

Un Gitano de Ley

[Oratorio de José Heredia Maya]

laulajat: Esperanza Fernández, Manuel Moneo, Aurora Vargas, La Macanita, La Paquera, Fernanda & Bernarda, Pansequito, Manuel Mairena, José de la Tomasa, La Tobala **kuorot:** Las Montoya, Las Peligro **kitaristit:** Rafael Riqueni, Pedro Sierra, Tomatito, Moraito, Manuel Parrilla, Manuel Dominguez, Niño Pura, Quique Paredes, Antonio Carrión, Pedro Peña **basso:** Manuel Nieto **sello:** Nicasio Moreno perkussiot ja palmas: Juan Ruiz, Dr. Kelly, Carmen Amaya, Gregorio, Rafa, Chicharo, Diego Carrasco, Jesús Bola

Nuevos Medios 15 715 CD (1997)

Viime LETRAssa kerroimme historiallisesta tapauksesta Vatikaanissa, joka heijastui suoraan myös Andalusiaan: mustalaisten edesmennyt sankari **Ceferino Giménez Malla** "El Pelé" julistettiin katolisen kirkon pyhimykseksi, ensimmäisenä mustalaisena kautta aikojen. Tapausta juhlistettiin komealla esityksellä Sevillan katedraalissa.

Nyt tapauksen kunniaksi on ilmestynyt myös levy, jossa joukko aikamme nimekkäimpiä artisteja tekee kunniaa El Peléille. Tämän flamenco-oratorion tekstit on kirjoittanut **José Heredia**, musiikillisesta koordinaatiosta vastaavat **Ricardo Pachón** ja **Nicasio Moreno**.

Yksi levyn kantavista voimista on meillekin tuttu **Pedro Sierra**, joka paitsi soittaa levyllä, on toiminut ääniteknikkona lähes jokaisessa kappaleessa. Suuri osa oratorion musiikista on nimittäin nauhoitettu Sierran La Isla -studioilla.

Levyllä löytyy toinenkin tuore tuttavuus, **Esperanza Fernández**, joka saa kunnian avata levyn kauniilla kehtolaululla. *Nanas* oli myös se *palo*, jolla Esperanza lauloi nimensä flamencomailman tietoisuuteen vuosia sitten **Mario Mayan** esityksessä. Esperanzan tulkinta El Pelén syntymää kuvaavasta *nanasta* on levyn kauneimpia. Miten herkästi sello sopiikaan Esperanzan ääneen!

Kuten edellä olevasta listasta näkyy, levyllä on todella paljon loistavia flamencotaiteilijoita. Voimakkaimmin mieleen jäävät säihkyvät kitaristit, joilla ei ole yhtään sooloa levyllä, mutta jotka pienten falsetojenkin kautta osoittavat mestarillisuutensa.

Ylitse muiden ovat jälleen *cantaorat* **Fernanda** ja **Bernarda**, joiden yhteinen *soleá* ja *bulerías* suorastaan pakottaa istumaan alas ja kuuntelemaan. Heidän laulussaan on pakotonta, luonnollista *jondoa* ja *airea*. Ei voi kuin äimistellä sitä vähäeleisyyttä, millä Fernanda laulaa *soleánsa* - ja sitä vaikutusta mikä tällä vaatimattomuudella on kuulijaan.

Myös **La Paqueran** *tientos* ja *bulerías* ovat väkeviä, samoin kuin **Manuel Moneon** *martinete*. Nämä kaikki ovat *cante gitanoa* parhaimmillaan. Muuten levyä vaivaa lievä muodollisuus. Kuulostaa siltä kuin laulajat eivät olisi aivan päässeet vauhtiin - aivan kuin he joutuisivat lukemaan laulujen sanat paperilta (mikä voi olla aivan mahdollista) ja näin ollen spontaanisuuden hehku jäisi puuttumaan.

Kokonaisuutena levy on kuitenkin hieno kunnianosoitus mustalaispyhimykselle ja ostamisen arvoinen. Levyä voi tilata Madridin El Flamenco Vive -liikkeestä - yhteystiedot löytyvät yhdistyksestä.

Katja Lindroos

LEYENDAS FLAMENCAS

SILVERIO FRANCONETTI
(1831-1899)

*"Silverion ääni oli halutessaan niin hunajaisen makea, muuten karkea ja käheä, täynnä duendea." -
Fernando de Triana.*

Silverio Franconetti syntyi Sevillassa. Hänen isänsä oli italialainen, äiti espanjalainen. Hän kasvoi Morón de la Fronterassa kuunnelleen *Diego el Fillon* sepänpajasta kantautuvia säveliä ja osallistuen Morónin yöllisiin juergoihin. Silverio oli lahjakas ja pian hän kehittikin aivan oman tyyliinsä; Diego el Fillolta ja monilta muilta opitut *cantet* sulautuivat Silverion omaan persoonalliseen tyyliin.

Runoilija **Manuel Machadon** mukaan vuonna 1864 Silverio oli viettänyt yli kymmenen vuotta Amerikassa. Hän oli lähtenyt saavutettuaan vankumattoman maineen *canta-orena*, kenties rakkauden, kenties kunnianhimon vuoksi. Toinen versio kertoo Silverion lähteneen taiteilija **Juan Encueroksen** kuoleman vuoksi ja kehdanneen palata vasta tapahtuman unohtuttua ihmisten mielestä. Ken tietää oikean syyn, mutta Sevillassa kansa piti häntä kuolleena, unohti hänet. Silverion *cantet* kuitenkin jäivät elämään ja monet *cantaorit* koettivat imitoida niitä.

Eräänä iltana suosittuun *café cantanteen* ilmestyi huoliteltu, kultaisia koruja yllään kantava hyvinpukeutunut mustapartainen nuori mies. Hän kutsui pöytänsä *caféen* artistit ja tilasi juotavaksi hyvää Jerezin viiniä. Taiteilijat pitivät vierasta epäilemättä rikkaana etelä-amerikkalaisena ja välittämättä tarpeellisesta lepohestään he esiintyivät muukalaiselle hyvien palkkioiden toivossa. Sen illan aikana flamenco ja viini virtasivat kilvan, mutta pian tapahtui jotain mitä taiteilijat olivat pelänneet mutta olivat kuitenkin rahan vuoksi valmiita sietämään: rikas muukalainen kokeilisi omia taitojaan. Kohahduttaen hartioidaan ja vilkuillessaan epäuskoisena toisiaan he kuuntelivat *siguiriyaksen* alku-*tahteja*, ja yhtäkkiä laulun alkaessa pilkkanteko sammui kuuntelijoiden huulille. He ymmärsivät suuren *señor Silverion* palanneen. "Kukaan ei osaa laulaa tätä *cantea* kuin *señor Silverio*!", huudahti vanha tanssijatar kuullessaan Silverion tutuimman säkeen.

Hieman paluunsa jälkeen hän perusti oman *café cantantensa* josta tuli *cante grande*n keskus. Muutaman vuoden päästä uusia paikkoja avattiin ja *cante grande gitano* jäi jälkeen uusista tuulista. Kaupallisuus vei Silverion *café*n unohdukseen; *cante grande* ei yksinkertaisesti sopinut suurelle yleisölle. *Cante grande* elää parhaiten pienen ryhmän ylläpitämänä, herkkien ja voimakkaiden sielujen parissa.

Silverio tiesi oman arvonsa ja oli myös vaativa valitessaan

esiintyjiä "el *Café Silverio*on". Esiintyessään hunajaisen äänen omaavan yleisön suosikin *Cariton* ja "malagueñan kuninkaan" **Juan Brevan** kanssa viimeisenä ja parhaana, vain puolet yleisöstä jäi kuuntelemaan hänen esitystään. Hänelle tarjottiin ystävällisesti paikkaa esitysjärjestyksessä ensimmäisenä, mutta hänen ylpeytensä kuohtahti ja hän tarjosi palkkiotaan takaisin sanoen: "Se, joka laulaa minun jälkeeni ei ole vielä syntynytäkään!".

Samalla kun *cante grande* hiljalleen poistui suurelta areenalta, Silverio lähti sen mukana. Hän kuoli unohtettuna sydänkohtaukseen, tämä ennen niin vauras, voimakas mies. Muutamien vuosien sisällä hänen kuolemastaan flamencon saralle iski "*anti-flamenquismo del '98*". Ajan kirjailijat, lehdet, yleisö melkein kaikki kääntyivät kiihkeästi flamencoja ja ylipäättään kaikkea tyyppillistä espanjalaista vastaan. Tämä jatkui pitkälle 1900-luvulle saakka, jonka aikana flamencoja herjattiin, arvosteltiin ja sille naurettiin. Ainoastaan yleisön mieltymyksiä seuranneet ja Espanjan ulkopuoliset flamenconbaletit jäivät henkiin. Pikkuhiljaa alkoivat kerääntyä kyliinsä ja kaupunkiehin ne vähemmistöt, joille flamenconbaletti oli sama kuin ilma jota hengittää. Turismin myötä Espanja virkeni vähitellen nykyiseen voimakkuuteensa 1940-luvulta saakka.

"... nyt hänen sävelensä lepäävät kaikkien joukossa, täydellisinä ja puhtaina..." - Federico García Lorca.

Teresa Ackalin

LÄHDE: D.E. Pohren, *Lives and Legends of Flamenco*

Retrato de Silverio Franconetti

Entre italiano
y flamenco

¿cómo cantaría
aquel Silverio?

La densa miel de Italia
con el limón nuestro,
iba en el hondo llanto
del *siguiriyero*.

Su grito *fué* terrible.

Los viejos

dicen que se erizaban
los cabellos,

y se abría el *azogue*
de los espejos.

Pasaba por los tonos
sin romperlos.

Y *fué* un creador

y un jardinero.

Un creador de glorietas
para el silencio.

Ahora su melodía
duerme con los ecos.

Definitiva y pura.

¡Con los últimos ecos!

(Poema del Cante Jondo)

flamencon filosofiaa

Flamenco on enemmän kuin taidemuoto, se on elämäntapa. Tällä palstalla suomalaiset flamencot kertovat suhteestaan flamencoon ja flamencon suhteesta heihin.

Ritva Rautavaara

Vaistonvaraisesti

liike-elämän pelisääntöjä noudattaen

Flamencon kanssa työskentely on minulle ollut vaistonvaraista täysillä peliin heittäytymistä.

Näin jälkeenpäin ajatellen joutuu toteamaan, että kuluneiden vuosien aikana olen tehnyt useita isojakin päätöksiä. monissa asioissa aivan vaistonvaraisesti ja sillä hetkellä kun asia on kohdalla.

Jos olisin toiminut tyypillisesti liike-elämän toimintatapojen mukaan, eli laskukoneen ja lakipykälän sanelemien totuuskien mukaan, päätökset olisivat olleet totaalisen toisenlaisia. Siitä taas olisi seurannut, että monet hyvät asiat olisivat jääneet tapahtumatta. Se on tietoisia riskinottoa. Tässä tapauksessa flamencotaiteen puolesta.

Mielestäni sen on eräänlaista rohkeutta, flamencomaista rohkeutta. Se ei kuitenkaan ole sama asia kuin tyhmyyden rohkeus, vaikka se laskukoneen mukaan olisikin tyhmyyttä.

Tuotto flamencomaisista päätöksistä ei tule suurina laskennallisina voittoina - vaikka rahakin on otettava huomioon - vaan yleisön tyytyväisyytenä, uusina flamencon harrastajina, voimakkaana tunnelatauksena, joskus jopa duendena.

Olen miettinyt omaa tehtävääni suomalaisessa flamenco-elämässä. Olenko yleensä tarpeellinen? En ole laulaja, soittaja enkä tanssijakaan. Vastustaviakin mielenilmauksia on kuulunut.

Jonkinlaisena tarpeellisuuden mittarina voisi pitää esim. Helsingin kaupungin kulttuurilautakunnan päätöstä hyväksyä flamencokoulumme taiteen perusopetusta antavaksi oppilaitokseksi. Tarpeellisuuden puolesta puhuvat myös loppuunmyydyt flamencoesitykset, joita olen ollut tuottamassa ja järjestämässä.

Vastustuskin kuuluu flamencoelämään. Tämä on eräänlaista taisteluaareenalle astumista vähän väliä, vastustajat vain vaihtelevat. Kuka se nyt sanoikaan, että parhaitakin matadoreja on kuollut härän sarviin (**Markku Huotari** viime vuoden Letrassa, toim. huom.). Suurimmat taistelut käydään yleensä raha-asioissa - ei niinkään ketään vastaan vaan miten rahat saadaan riittämään.

Pienen flamencokoulun pitäjänä olen yrityksen siivooja, juoksupoika, johtaja, myyjä, ompelija - ihan mitä vain tarvis vaatii. Onhan se vapautta. Saa itse valita työnsä, ja missä järjestyksessä ne tekee, mutta kaikki on tehtävä. Vapaat ovat myös työajat. Niitä ei ole, ei myöskään vapaa-aikaa. Kaikki on yhtä flamencoaikaa.

Voisin verrata työtäni entisaikojen flamenconperheen äidin työhön. Hän piti huolen, että perheellä oli ruokaa ja juomaa ja lapset hoidettu, että perheen taiteilijat voivat tehdä taidettaan. Saattaahan olla että näin on asian laita nykyäänkin perheissä. Se työ yleensä huomataan vasta sitten, kun sen jättää tekemättä.

Flamenco on niin suuri ja valtava asia ja suurta taidetta, että sen edessä tuntee itsensä pienen pieneksi maan matoseksi. Mitä enemmän siitä oppii, sen nöyremmäksi se tekee.

Ei voi muuta kuin suurella kunnioituksella muistella vanhoja jo kuolleita flamencotaiteilijoita, jotka rohkenivat huutaa julki laulussaan koko sielunsa tuskan. Näin he antoivat samastumismahdollisuuden - tuohon tuskanhuutoon - kuulijoilleen ja toisille flamencoille, ja sitä kautta lievittivät yhteisönsä tuskaa.

Kurjuus, sorto ja tuska olivat silloin satoja vuosia sitten aivan toista luokkaa kuin nykyisin. Flamenco on elävä taidemuoto, se muuttuu ja kehittyy kokoajan. Niinpä nykypäivän ihmisten ja flamencotaiteilijoiden tuskat ovat toisenlaatuisia mutta eivät yhtään sen vähempiarvoisia.

Miten voit mitata äidin tuskaa, kun hänen lapsensa sortuu huumeisiin? Tai lapsen tuskaa vanhempien ottaessa avioeron ja perheen hajotessa? Myös tuska rakastetun menettämisestä on sama kuin satoja vuosia sitten.

Mutta ei flamenco pelkkää tuskaa ole. Se pitää sisällään koko tunneskaalan, ja väkevästi pitääkin. Ilo, riemu, rakkaus ja hellyys ovat yhtäläillä länän.

Tänä päivänäkin flamencotaiteilijoiden tulkinnat ovat parhaimmillaan syntyneet heidän omista kokemuksistaan ja tunteistaan.

Pidän itseäni tietyllä lailla etuoikeutettuna, koska enemmän tai vähemmän säännöllisesti saan toimentuloni flamencosta. Jos olisin espanjalainen, siinä ei olisi mitään ihmeellistä. Mutta en ole, enkä edes asu Espanjassa, vaikka niin joskus suunnittelin erilaisten sattumien kautta.

Jos nyt sattumia on, olen ajautunut flamencokoulun pitäjäksi. Mikään järjellä järkeily valinta se ei ollut. Kävi ennemminkin niin, että flamenco valitsi minut enkä minä flamenco. Hullu kun olen, paahdoin täysillä mukaan, flamencosta aluksi lähes mitään tietämättömänä.

Kirjanpitäjän tietokoneruudusta katsottuna kuluneet flamencovuoteni eivät näytä kummoisilta. Melkein +0, mutta taiteen ollessa kyseessä on jo ihan hyvä saavutus, että kustantaa itse toimintansa, liike-elämän pelisääntöjä noudattaen.

Varsinainen palkkapussi onkin tullut korkeampien arvojen puolelle. Olemme pystyneet nostamaan opetuksen tasoa, ja sitä kautta oppilaiden perustekniikka on huomattavasti parantunut. Olen ylpeä näistä pienistäkin kehityksen merkeistä.

Mikä tämän kaiken tarkoitus on, sitä emme vielä tiedä. Suurempaan kokonaisuuteen, palapelin palaksi asettuneena, joskus vuonna kaksituhatta jotain, ehkä pystyisi ymmärtämään, mikä oli minun osuuteni suomalaisessa flamenco-elämässä.

allekirjoittanut flamencokoulun pitäjä Helsingistä

música

Carlos Sauran Flamenco-elokuvan soundtrack.

Juan Lebrón Producciones

Manolo Sanlúcar, Lole y Manuel, Carmen Linares, Rafael Riqueni, Pepe de Lucía, José Antonio Rodríguez, Juana la del Revuelo, Remedios Amaya, Aurora Vargas, Moneo, Agujeta, Chocolate, Farruco, José Menese, Antonio Toscano, Paco Toronjo, Grupo Cané, La Macanita, Coro de la Peña Tío José de Paula, Manzanita, Ketama, Paco de Lucía, José Mercé, Manuela Carrasco, Enrique Morente, Cañizares, Fernanda de Utrera, Rancapino, Chano Lobato, Potito, Duquende, Tomatito, La Paquera de Jerez, Fernando de la Morena, El Barullo, El Torta, Moraito Chico...

Nämä kaikki ja enemmänkin esiintyivät Carlos Sauran Flamenco-elokuvassa, josta vuosi sitten ilmestyi kahden cd:n kooste. Joukosta on jätetty pois Joaquín Cortésin farruca ja Mario Mayan martinete luultavasti siksi, että niiden idea perustuu enemmän kuvaan.

On turhaa mainita erikseen yhtään kappaletta sillä kaikki ovat ainutlaatuisia. Kansipaperissa on tarkasti mainittu

esiintyjät ja säveltäjät, jokaisesta kappaleesta löytyy sanat sekä pieni patkä kyseisen *palon* historiaa. Myös esiintyjien valintoja on perusteltu lyhyesti. Käsissä lepää siis pieni flamencohistoriikki esimerkkeineen, jonka voisi olettaa kuuluvan jokaisen *aficionado*n levyhyllyyn. Vaikka jo omistaisitkin itse leffan, on ihan eri asia kuunnella *soleá*a kunnan stereoilla! Suosittelen.

Kaari Martin

??

Flamencotanssiin on läpi sen historian kuulunut erilaista rekvisiittaa. Tässä muutamia välineitä ja koristeita, jotka ovat kuuluneet bailaoran ja bailaorin tanssiin.

¿ABANICO?

Viuhka on huivin tapaan kuulunut perinteisesti tanssiin mukaan. Viuhka on kuitenkin ollut arkisempi väline kuin huivi: aina kesähelteillä viuhka räpsähtää terävästi auki ja käsikäyttöinen tuuletin lähtee käyntiin. Viuhka on tänäänkin espanjalaisen kuin espanjalaisen käytössä.

Tanssissa sillä lehyhtellään, tehdään pyörityksiä, heittoja, peitetään vienosti kasvot ja korostetaan liikkeitä. Mitään tavattoman *jondoa* ei viuhkan kanssa yleensä tehdä, sillä se on luonteeltaan hyvin viehkeä ja leikkitelevä väline. *Con abanico* voi tanssia esim. seuraavia biisejä: *romeras, garroin, colombiana, caracoles* ja *guajiras*.

¿BATA DE COLA?

Laahuksellista puvusta käytetään joskus osauvaa suomenkielistä nimitystä "pyrstö". Bata de cola todellakin tuo mieleen riikikukon pyrstö, joka toisinaan seuraa kantajaansa maata pitkin ja toisinaan nousee mahtailevasti pystyyn. Flamencon kultakautena, café cantanteissa tanssijat alkoivat käyttää helmasta hieman pidennettyjä pukuja, jotka korostivat kauniisti naisellisia liikkeitä. Opera flamencon aikana vaikutelmaa ruvettiin liioittelemaan. Laahulset pitenivät ja niiden käsittelystä tuli oma tekniikkansa. 50- ja 60-luvuilla pyrstöt tuuhenivät entisestään ja uhkeaa vaikutelmaa tuettiin tärkkäämällä rimpsut. 70-luvun näyttämöflamenco suosi tönkköjä bata de cola-pukuja, 80-luvulla niiden suosio laski, mutta viime vuosina tanssijat ovat taas ottaneet laahukset käyttöön. Ei tosin 70-luvun tapaan vaan pikemminkin café cantante -ajan tyyliin. Bata de colalla voi tanssia mm. *caracolesia, siguiriyasta, tarantoa, caña* tai *poloa*, miksei myös *soleá* ja *alegriasta*.

¿CASTAÑUELAS?

Kastanjetit ovat yleensä ensimmäinen asia, joka tulee ihmisille mieleen flamencosta. Kastanjetit eivät kuitenkaan kuulu varsinaisesti flamencoon vaan espanjalaisiin kansantansseihin (jotka tosin usein ovat hyvin lähellä flamencoä) ja varsinkin clásico españoliin. Kastanjeteilla voi tanssia mm. *fandangos de Huelvaa, sevillanasta, verdialesia* - kuin myös klassisia zarzuela-numeroita. Flamenconssa kastanjetteja on käytetty erityisesti *siguiriyakessa*.

¿SOMBRERO?

Hattu, erityisesti cordobés-hattu on hauska mutta nykyisin sängen harvinainen väline. Hatun käyttöä näkee varsinkin 50- ja 60-lukujen flamencotaltioinneissa, yleensä miehillä mutta toisinaan myös naisilla hieman maskuliinisemmissa tansseissa. Tyypillisiä hattutansseja ovat *zapateado*, *farruca* ja *garrotin*. Hattua heitellään pyöritellään, liikutellaan vartalon ympäri ja painetaan arvokkaasti päähän. Pienet sipaisut lieriin kuuluvat myös tyyliin. Hatun käytön taustalla on luonnollisesti andalusialaisten miesten, varsinkin mustalaisten tapa pitää hattua vähän kaikissa tilaisuuksissa. Usien hatulla ei tehdäkään mitään erityistä tanssin aikana, vaan se on vain komistamassa kantajaansa.

¿MANTÓN?

Suuri, kirjailtu, pitkähapsuinen huivi on yksi naisten tanssin perinteinen väline. *Mantón* kuuluu perinteisesti flamenco-kulttuuriin: sillä on koristauduttu erilaisia juhlia (mm. häitä) varten. Ja koska juhliin on traditionaalisesti kuulunut mukaan tanssi, niin on huivi kätevästi siirtynyt tanssia siivittämään. Aiemmin, flamencon kulta-aikana (*la edad de oro*) on *mantónia* käytetty enemmän kuin nykyään. Valtavat kukkakirjailuin koristellut huivit on kietaistu ylävartalon peitoksi hoitamaan puvun yläosan virkaa tai pienenpi huivi on olkapäillä tai lantiolla koristeena. Lisäksi sen kanssa on vielä tanssittu.

Nykyajan huivitaitureista mainittakoon **Matilde Coral**, joka ihastuttaa mm. **Carlos Sauran** *Sevillanas*-elokuvassa tanssimalla *sevillanas con mantón* sekä **Blanca del Rey**, joka on kuuluisa tanssistaan *soleá con el mantón de Manila*.

Monet huivilikkeet ovat suoraan härkätaisteluareenalta. Mm. molemmat em. tanssijattaret ovat lainanneet tanssiinsa paljon *capoten* ja *muletan* liikkeistä.

Mantónin kanssa voi tanssia monia erilaisia tansseja, esim. *soleáa*, *alegriasta*, *cantiñasta*, *zorongo gitanoa* sekä *café de chinitasta*, joista kaksi viimeistä ovat **Federico García Lorcan** käsialaa.

¿BASTÓN?

Keppi on komea miehen väline, joka vaatii käyttäjältään taitavuutta ja arvokkuutta. Lähes jokaisen kypsemmän andalusialaisherran perusvarustukseen kuuluu tyylikäs keppi, jota ei käytetä tukikeppinä vaan antamassa omistajalleen auktoriteettia. **Antonio Canalesin** Gitanossa nuori mustalaispoika yrittää riistää isältään kepin, mutta saa sen vasta kun isä katsoo klopoin olevan tarpeeksi mies. Keppiä pyöritellään ja sillä koputetaan rytmejä. Usien kepin käyttö liittyykin *escobillaan* eli koputusosaan. Miestanssijat ovat käyttäneet keppiä maskuliinista viriilyttä vaativissa tansseissa ja lisäksi mm. *siguiriyaksessa*.

SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN KEVÄTKOKOUS

ma 31. 3. 1997 klo 19.00 - 19.45

Aika
Ravintola Kellarikoulu,
Poliisintie Mäkelininkatu 6, 00130 Helsinki

Lisää
Hallituksen jäsenet,
yhtiöyksen jäseniä 5 henkilöä

1 Kokouksen avaus
Hallituksen puheenjohtaja Erika Alajarvi avasi kokouksen.

2 Kokouksen päätösvaltaisuus
todettiin

3 Kokouksen järjestäytyminen
Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Juhana Neittamo ja sihteeriksi Teresa Ackelin.
Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin Reima Nikkinen ja Jouni Meriläinen,
äänitelaskijaksi Kari Mänti ja Marjo Ikonen.

4 Työjärjestyksen hyväksyminen
Työjärjestys kysyttiin läpi ja hyväksyttiin.

5 Toimintakertomus 1996
Käytiin läpi vuoden 1996 toimintakertomus.

Tilinpäätös 1996 ja tilintarkastajien lausunto
Käytiin läpi talouslaskelma ja tase vuodelta -96 ja tilintarkastuskertomus.

7 Tilinpäätöksen vahvistaminen
Hyväksyttiin tilinpöytäkirja 1996.

8 Vastuuvapauden myöntäminen vuoden -96 hallitukselle
Möyryttiin vastuuvapaus vuoden -96 hallitukselle.

9 Muut asiat

Tuotettiin esille asia uuden toimintatilan hankkimisesta ja sen mahdollisista käyttötarpeista.
Tilaan tulisi mahdollisesti kaksi tanssistudioita ja pieni lähtäjäkirjasto / yhdistyksen toimintatila.

Tuotettiin yhdistyksen oppilastyöryksen perustamisesta tältä keuhdilla.

Käytiin ylästä keskustelua Helsingin vuoden 1998 flamencofestivaalissa. Esille tuli jäsenistöltä seuranvarainlainen toivomus.

■ jatkajaväestöä festivaalissa liittyviä tilaisuuksia, esim. musiikkia, näytelmiä, seuranas-tiloja.
■ pidettiin mahdollisesta yhteistoiminnasta Suomi - Espanja - seuran kanssa, esim. elokuvat
yhteis.

■ tuli esille ehdotus vanhojen flamenkoilijoiden näytelystä
■ toivottiin vierailijaksi kokonaista flamenco-perheä.

Helsingin Flamenco ry

PÖYTÄKIRJA
31. 3. 1997

2(2)

10
Kokouksen päättäminen

Kevätkokouksen puheenjohtaja Juhana Neittamo päätti kokouksen.

Juhana Neittamo
Juhana Neittamo
keuhdokokouksen pj

Teresa Ackelin
Teresa Ackelin
sihteeri

PÖYTÄKIRJANTARKASTAJAT :

Reima Nikkinen
Reima Nikkinen

Jouni Meriläinen
Jouni Meriläinen

lukijoilta

Tälle palstalle Te lukijat voitte lähettää juttujanne, kommenttejanne ja ajatuksianne flamencosta.

Vielä vähän terveysongelmia

Moni ei ehkä tule ajatelleeksi, että kastanjeteissa on aika kova ja terävä ääni. Sellaisten kanssa on oltava hiukan varuillaan, ettei vaurioita kuulu.

Siinä on otettava huomioon neljä seikkaa: minkä kokoisessa huoneessa, kuinka suurella porukalla, kuinka usein, miten kauan? Tekemässäni kokeessa yksinään kalkuttelu hyvin pienessä huoneessa otti korviin, suuressa ei. Kaksista kastanjeteistä lähtee kaksinkertainen meteli, isosta porukasta jo aikamoinen. Muistan, kun Fernando Galán harjoitutti clásico española Oulussa. Harjoitussalin ikkuna oli auki ja ihmiset kadulla kääntyivät katsomaan vielä sadan metrin päässä.

Toinen huomioonotettava asia on oikeanlaiset kengät. Flamencossa niiden on oltava lujat ja jalalle ystävälliset, ulkonäkö on toisarvoinen.

Kolmanneksi haluaisin puhua pyörähdyksistä. Ensimmäinen ja tärkein asia niitä opettaessa on, että paino on pidettävä päkiöillä. Jos paino on kantapäillä, niin siitä voi seurata salamannopea kaatuminen selälleen. Kilpatanssijat näyttävät hyvää esimerkkiä, he nousevat piruetissa korostetusti päkiöilleen.

Vielä neljäs juttu. Treenaus ei koskaan ole aivan yksinkertainen asia. Lihaskunnon kai käsittää jokainen, voimat kasvavat suhteellisen nopeasti. Myös kestävyys ja hapenotto kyky ovat aika selviä asioita. Niiden lisäksi on otettava huomioon sidekudokset. Se ei olekaan monen tiedossa. Yksi tai kaksikaan harjoituskertaa viikossa ei riitä niitten kehittämiseen, vaan edes jotain pitäisi tehdä mieluummin päivittäin. Ihmiset kasvavat nykyään isommiksi ja tarvitsisivat senkin vuoksi lujemmat jänneet.

Heikki Kangasperko

FLAMENCOTUNTEJA

ANNA NIINIMÄKI

alkeet, keskitaso, edistyneet

tied. & ilm. puh. 135 6564

KATJA LINDROOS

alkeet, jatko-tasot, tekniikkaa

tied. & ilm. puh./fax. 761 476

ERIKA ALAJÄRVI

jatkotasot, tekniikkaa

tied. & ilm. puh. 736 630

paikka: Peña Flamenca (Pohjoisespa 2)

TIENDA

myydään

VICENTE AMIGO: *Vivencias Imaginadas*

mukana mm. Paco de Lucia ja Duquende

hinta 120 mk

myy Helsingin Flamenco ry, puh. 0422-332 337

T-PAITOJA, TIETOPAKETTEJA JA KENKIÄ

voi kysellä niinkään Helsingin Flamenco ry:stä

EL PERIQUIN: *Sonakay*

Modernia flamenco Keski-Euroopasta!

Hollantilaisen Peter Kalb "El Periquinin" uudella soololevyllä myös Suomessa vierailleet El Roto ja Andrés Marín.

Biisejä mm. tangos, bulerías, tarantas, alegrías.

Kitaran lisäksi laulu, perkussiot, koskettimet, sähköbasso, huilu ja tanssi.

hinta 112 mk

myy Erika Alajärvi, puh. 736 630

TIENDA-PALSTALLA VOIT ILMOITTAA ILMAISEKSI!

Lähetä ilmoituksesi Kaari Martinille

(ks. osoite kannen sisäsivulla).

maksetut ilmoitukset

Didelius has Finland's largest selection of spanish & flamenco music. Including: MANOLO SANLUCAR, CARMEN LINARES, VICENTE AMIGO, PACO DE LUCIA, CAMARON, JOAQUIN CORTES, RAFAEL RIQUENI and many more. Come to VIISKULMA and see our collection.

On phone for information.

DIGELIUS MUSIC

Viiskulma Laivurinrinne 2, puh. 666 375
ark. 11-18 la 10-16

Tanssivintin syyskaudella flamencotunnit

tiistaisin ja torstaisin.

Tasot alkeista edistyneisiin.

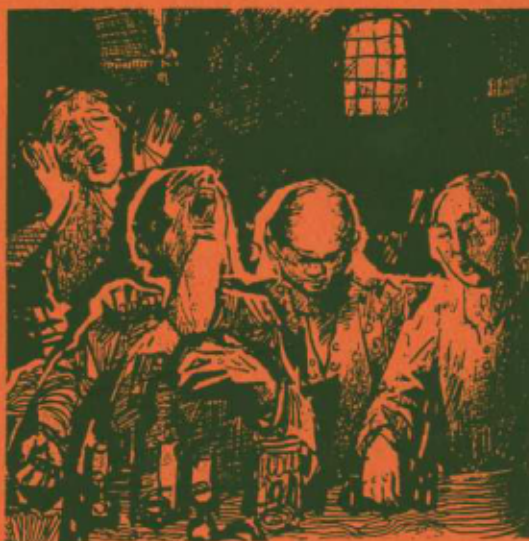
Opettajana Kaari Martin.

TANSSIVINTTI

Kaivokatu 10 A 9.krs

puh. 171 080

letras por serranas

*No me jayo en la choza
con los pastores;
quiero ser bandolero
de los mejores;
y por el día
pasear a caballo
la serranía.*

(Silverio Franconetti:)

*Yo crié en mi rebaño
una cordera,
de tanto acariciarla
se volvió fiera.
Y las mujeres,
contrá más se acarician
fieras se vuelven.*

*Cuando sale la aurora,
sale llorando,
pobrecita, y qué noche
estará pasando,
porqué la aurora
de día se divierte;
de noche llora.*

Minua ei suljeta mökkiin
paimenten kanssa;
haluan olla ryöväri,
yksi parhaista,
ja kaikki päivät
ratsastaa hevosellani
vuorilla.

Kasvatin lammaslaumastani
yhden lampaan
hellällä otteella
ja siitä tuli villi ja pahatapainen.
Ja naiset,
mitä enemmän heitä hellittelee,
sitä hankalampia heistä tulee.

Kun aamurusko nousee,
se herää itkien,
voi sitä raukkaa,
mitä sille
tapahtuukaan öisin,
sillä päivisin aamurusko iloitsee
ja öisin se itkee.

(suomennokset: Katja Lindroos)